

Det handlar om kärlek – ett projekt om barns och ungas rättigheter

En första utvärdering - vad säger eleverna och lärarna?

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Rädda Barnen

FÖRORD

Det handlar om kärlek – ett projekt om barns och ungas rättigheter startade i Norrköping 2008 för att arbeta förebyggande mot hedersrelaterat förtryck och våld. Länsstyrelsen Östergötland startade projektet tillsammans med Rädda Barnen och polisen i Norrköping. En metod togs fram för att driva samverkansarbete mellan myndigheter och frivilligorganisationer. Tillsammans går de ut i skolor och informerar ungdomar om deras rättigheter. *Det handlar om kärlek* finns idag i flera orter i hela landet och i varje kommun där projektet verkar sätts en lokal samverkansgrupp samman.

Den här rapporten är en första del av en större utvärdering av projektet. Del två kommer att utvärdera projektets samverkansdel och presenteras i en slutrapport våren 2013. Syftet med rapporten är att redovisa resultaten från enkäter som elever svarat på före och efter att *Det handlar om kärlek* varit på deras skola. Vi ville veta ifall projektet gör någon skillnad för barn och unga. Vi ville även veta om barn och unga har blivit utsatta för våld och kränkningar och om de har kännedom om och förtroende för de aktörer som arbetar med att stödja och skydda utsatta barn och ungdomar.

Rädda Barnen anlidade Skill AB för att sammanställa och analysera de enkätsvar som samlats in i samband med skolbesöken. Författare har varit Lisa Blomqvist.

Vi hoppas att metoden *Det handlar om kärlek* fortsätter sprida sig i landet så att fler barn får kännedom om sina rättigheter och till vem de ska vända sig till när de behöver det.

Mona Hallström Hjorth

Agneta Åhlund

Enhetschef

Sverigechef

Länsstyrelsen Östergötland

Rädda Barnen

SAMMANFATTNING AV RESULTATET

I samband med skolbesök runt om i Sverige samlades enkäter in för att utvärdera skolbesöken samt undersöka om projektet gör någon skillnad för barn och unga. Sammanlagt har 7334 elever svarat på enkäten före skolbesöken och 6424 elever på enkäten efter skolbesöken. 220 lärare har också besvarat en enkät.

Resultatet visar bland annat att det är en större andel elever som anger att de har en del eller mycket kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck efter projektets skolbesök. Kännedomen om konventionen om barnets rättigheter (Barnkonventionen) ökar också liksom andelen elever som svarar att de har mycket kunskap om var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott. Kännedomen och förtroendet för berörda aktörer är också större efter projektets skolbesök.

7 % av eleverna som har besvarat enkäten säger att de inte får umgås med sina vänner efter skolan. Lika stor andel elever anger att de inte får delta i alla ämnen och aktiviteter i skolan. 6% av eleverna är oroliga för att inte själva få bestämma vem de ska gifta sig med, bli sambo med eller bli tillsammans med. 15% av eleverna menar att det är viktigt att de är oskuld när de gifter sig, blir sambo eller blir tillsammans med någon.

Den form av våld och kränkningar som eleverna uppger att de främst har blivit utsatta för är ”hot om våld”, ”psykiskt våld”, ”fysiskt våld” och ”mobbing”. Mellan 23-27% av eleverna anger att de har varit utsatta för dessa former av våld/kränkningar. Bland de elever som anger att de är utsatta för en eller flera olika former av förtryck och kränkningar är det ungefär en tredjedel som har lite eller ingen kunskap om var de ska vända sig om de är utsatta för våld, hot eller andra brott. Undantaget är de som är utsatta för flest kränkningar och olika former av förtryck. Där är andelen som har lite eller ingen kunskap om var de ska vända sig nästan den dubbla.

De elever vilka är oroliga för att inte få välja själva vem de ska gifta sig/bli sambo eller bli tillsammans med har också i lägre utsträckning kunskap om var de kan vända sig om de blivit utsatta för våld, hot eller andra brott.

Nästan tre av fyra elever är positivt inställda till projektets besök på skolan. Tre av fyra elever är positivt inställda till klassrumsbesöken och teatern. Över nio av tio lärare tycker att besöket på skolan var bra eller mycket bra. Nästan nio av tio lärare tror att projektet kan göra skillnad för barn och unga.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	1
SAMMANFATTNING AV RESULTATET	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
1. INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	6
1.3 Undersökningens genomförande	6
2. RESULTAT 7	
2.1 Elever	8
2.1.1 Barnkonventionen, hedersrelaterat våld, utsatthet: var vända sig	9
2.1.2 Utsatthet för våld och kränkningar	14
2.1.3 Uppfattning om frågor kring frihet och rörelsefrihet	19
2.1.4 Myndigheter och organisationer – kännedom och förtroende	21
2.1.5 Upplevelser av skolbesöken	26
2.2 Lärare	28
2.2.1 Upplevelser av skolbesöken	29
2.3 Att förebygga att unga blir gifta mot sin vilja	33
3. SLUTSATSER	36
 BILAGA 1 – ENKÄT ELEVER FÖRE SKOLBESÖK	37
BILAGA 2 – ENKÄT ELEVER EFTER SKOLBESÖK	42
BILAGA 3 – ENKÄT LÄRARE	49
BILAGA 4 – DELTAGANDE ORTER OCH SKOLOR	52

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Det handlar om kärlek – ett projekt om barns och ungas rättigheter (fortsättningsvis *Det handlar om kärlek*) startade i Norrköping 2008 för att arbeta förebyggande mot hedersrelaterat förtryck och våld. Länsstyrelsen Östergötland tillsammans med Rädda Barnen och polisen i Norrköping startade och byggde upp projektet som idag är ett nationellt projekt med ett regeringsuppdrag. En metod togs fram för att driva samverkansarbete mellan myndigheter och frivilligorganisationer och tillsammans gå ut i skolor och informera barn och unga om barnets rättigheter. *Det handlar om kärlek* har i och med det nationella uppdraget spridits till flera orter och i varje kommun där projektet verkar sätts en lokal samverkansgrupp samman med relevanta aktörer. Dessa aktörer kan exempelvis vara Rädda Barnen, polisen, Socialtjänsten, kvinno- och tjejjourer, Ungdomshälsan, Bris och RFSL m fl. Länsstyrelsen Östergötland och Rädda Barnen är tillsammans projektägare. Projektet kan drivas på olika sätt. Dels så kan det drivas av en lokalt anställd projektledare som är ansvarig för att sätta ihop samverkansgruppen och anordna skolveckorna. Det kan också vara socialtjänsten eller polisen som är ansvarig för detta inom en ordinarie verksamhet, eller i vissa fall en ideell förening.

Det finns tydliga politiska direktiv i Sverige om att hedersrelaterat förtryck och våld är ett samhällsproblem som ska bekämpas. År 2007 antog regeringen en handlingsplan för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck där myndigheter och frivilligorganisationer ges i uppdrag att öka kunskapsnivån samt förbättra samverkan mellan olika samhällsaktörer. Under 2010 utkom regeringens skrivelse 2009/10:229 ”Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja”. Ytterligare fokus läggs här på att förebygga och förhindra att unga blir bortgifta mot sin vilja. Skrivelsen framhåller bland annat projektet *Det handlar om kärlek* som en lyckad metod för att nå unga i arbetet med att stärka deras rättigheter. Vikten av att myndigheter och frivilligorganisationer samverkar för att förebygga våld och förtryck och stärka ungas rättigheter lyfts även fram. Projektet anses ha lyckats med detta.

Projektet har följande grundprinciper som utgångspunkt:

- Att träffa barn och unga i deras vardagsmiljö, det vill säga i skolan.
- Att levandegöra barns rättigheter genom samverkan mellan frivilligorganisationer och myndigheter.
- Att arbeta utifrån Barnkonventionen och utgå från ett rättighetsperspektiv.

På skolorna och i mötet med eleverna går projektet under konceptet ”Kärleken är fri”. Projektets olika aktörer besöker respektive skola under en veckas tid och eleverna får information om sina rättigheter, diskutera en utställning, se en teaterpjäs och göra värderingsövningar. Projektet ger elever och skolpersonal möjlighet att under en vecka diskutera innebörden av barns rättigheter tillsammans med ansvariga myndigheter och frivilligorganisationer. Det kan också leda till direkta aktioner från bland annat polis, socialtjänst eller tjejjour. Dessutom ger det ökad kunskap hos elever, lärare och myndigheternas personal om elevernas rättigheter och vart eleverna kan vända sig om deras rättigheter kränks. När skolveckan är avslutad erbjuds eleverna möjlighet att chatta med projektets olika aktörer. En stor del av projektet *Det handlar om kärlek* är samverkan mellan de aktörer som ingår i de lokala projekten. Tillsammans går dessa aktörer ut i skolor och klassrum och informerar barn och unga om barnets rättigheter. Detta samarbete är unikt för *Det handlar om kärlek*. Gruppen träffas flera gånger innan ett skolbesök och utbyter erfarenheter, samt efter för att följa upp veckan och de eventuella situationer som uppkommit.

Projektet har en egen sajt, www.dinarattigheter.se, där eleverna kan läsa mer om sina rättigheter och var de kan vända sig för att få råd och stöd. En handbok och en film om projektets metod har också tagits fram med beskrivningar av de olika delarna i konceptet ”Kärleken är fri”.

1.2 Syfte

Syftet med följande rapport är att redovisa resultaten från enkäten vilken insamlades inom ramen för projektet *Det handlar om kärlek* under hösten 2011 och våren 2012. Huvudintresset från Rädda Barnen och Länsstyrelsen Östergötland är att undersöka ifall projektet gör någon skillnad för barn och unga. Även ifall barn och unga har blivit utsatta för våld och kränkningar och ifall de har kännedom om och förtroende för olika aktörer som arbetar med att stödja utsatta ungdomar.

1.3 Undersökningens genomförande

Inom projektet har skolbesök genomförts runtom i Sverige. I samband med skolbesöken samlades enkäter in för att undersöka om *Det handlar om kärlek* gör någon skillnad för barn och unga. Denna sammanställning presenterar resultatet från dessa enkäter. I enkäterna får eleverna svara på frågor om projektet och skolveckan samt om utsatthet för våld och kränkningar och ifall de känner till var de kan vända sig vid utsatthet. Dessutom om de har kunskap om Barnkonventionen och kännedom och förtroende för projektets olika aktörer. Enkäter till eleverna delades ut både inför och efter skolbesöken (för enkäter till elever, se bilaga 1 och 2). Inför skolbesöken har elevernas föräldrar fått information om att enkäter skulle samlas in via ett föräldrabrev, vilket distribuerades av skolan. Dessutom har ett antal lärare svarat på en enkät riktad till dem efter skolbesöken. (För en enkätmall för upplägget, se bilaga 3. Enkäten har sedan kunnat anpassas lokalt.) Enkäterna har utarbetats av Rädda Barnen och Länsstyrelsen Östergötland. En arbetsgrupp sattes samman för att arbeta fram en gemensam enkät till det nationella projektet. Denna arbetsgrupp bestod av representanter från Rädda Barnen. Länsstyrelsen Östergötland har gett sina synpunkter på enkäten och innan den användes ute på skolorna har den testats på en grupp elever. Enkätinsamlingen har sedan skett vid de skolbesök som genomfördes under höstterminen 2011 och vårterminen 2012.

Projektet riktar sig till högstadie- och gymnasieelever. På de skolor där högstadiet börjar med årskurs 6 har även dessa elever tagit del av projektet och också besvarat enkäterna. Vilka orter och skolor som har deltagit i undersökningen framgår av bilaga 4. Urvalet av skolor som deltagit i projektet har varierat mellan de olika orterna. På vissa orter har samtliga skolor besökts, i andra fall har de skolor besökts vilka visat intresse för projektet. De lokala projektledarna har på respektive ort distribuerat enkäten till eleverna och lärarna. Överlag har främst de elever och lärare besvarat enkäterna vilka varit direkt berörda av projektet, det vill säga de som tagit del av projektets alla delar. I några fall har skolorna själva distribuerat enkäten till elever och lärare. En del elever som svarat på enkäten har inte tagit del av projektets alla delar. Eftersom det inte finns några uppgifter om hur många elever och lärare det fanns i respektive klass och hur många av dessa elever som fått enkäten är det inte möjligt att beräkna svarsfrekvensen. Troligen varierar svarsfrekvensen på olika skolor och klasser eftersom olika sätt att distribuera enkäterna har använts. Det är inte säkert att resultatet som redovisas är representativt för de elever och lärare som inte besvarat enkäten.

Skolbesökens genomförande har till viss del varierat mellan de orter som deltagit i projektet. Grundförutsättningen har varit aulapresentation, utställning, teater och klassrumsbesök men utförandet har varierat. Det har funnits en mall för utställningen men möjligheten att omarbete denna har lett till lokala variationer. Teatern har framförts av olika teatergrupper och med olika innehåll på de olika orterna. I resultatdelen slås resultatet för bedömningar av de olika varianterna av utställningen samman. Detsamma gäller för klassrumsbesöket respektive teatern.

Den totala summan av procenttalen i diagrammen och tabellerna är inte alltid 100%. Det beror på att siffrorna i diagrammen är avrundade till procent i heltal. Summan av procenttalen med decimaler blir 100% medan de avrundade värdena (som återfinns i rapporten diagram och tabeller) ibland summerar till 99% respektive 101%.

2. RESULTAT

Totalt deltog 44 skolor från 15 orter (se bilaga 4) i projektet. Sammanlagt har 7334 elever svarat på enkäten före skolbesöken och 6424 elever har svarat på enkäten efter skolbesöken. Inom enkäten före skolbesöket varierar deltagandet på frågorna mellan 5241 och 7325 elever. I enkäten efter skolbesöket varierar deltagandet mellan 4661 och 6424 elever. I enkäten som delades ut före skolbesöket var det 48% tjejer som deltog, 46% killar och 7% som inte vill definiera sig som tjej eller kille. I enkäten efter skolbesöket var det 49% tjejer, 44% killar och 7% som inte vill definiera sig som tjej eller kille. Totalt har 220 lärare besvarat enkäten. För lärarna varierar deltagandet i enkätfrågorna mellan 139-220. Lärarna besvarade sin enkät efter att projektet besökt skolan.

2.1 Elever

Av de 162 elever som har angett ”annat” i enkäten före skolbesöket har 40 elever angett vilken årskurs de tillhör. Av dem anger 28 elever att de går årskurs 6. 5 elever går förberedelseklass årskurs 7 och 7 elever går förberedelseklass årskurs 8.

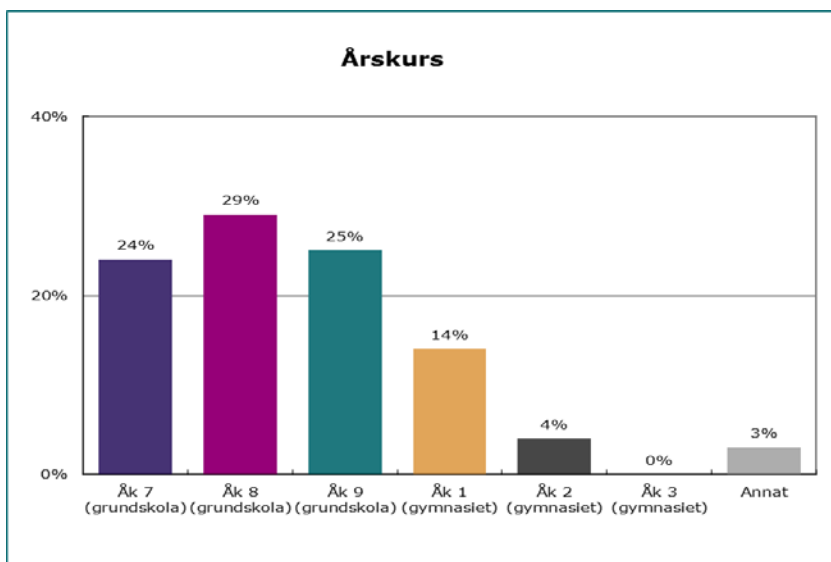

Diagram 1. Fördelning elever per årskurs för enkäten före skolbesöket. Antal svarande åk 3=19 st vilket avrundas till 0% totalt. 6050 elever har besvarat frågan.

Av de 134 elever som har angett ”annat” i enkäten efter skolbesöket har 60 elever angett vilken årskurs de tillhör. Av dem anger 58 elever att de går årskurs 6 och 2 elever att de går förberedelseklass på gymnasiet.

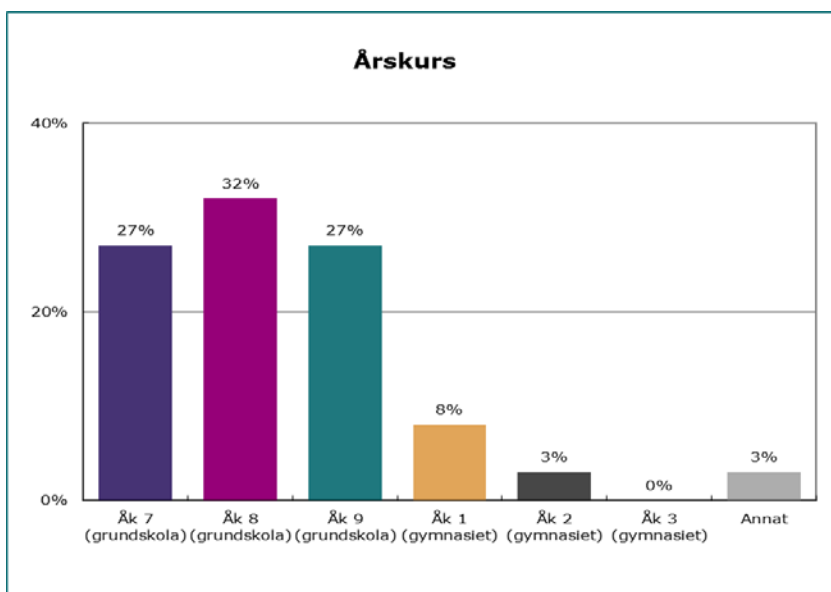

Diagram 2. Fördelning elever per årskurs för enkäten efter skolbesöket. Antal svarande åk 3=15 st vilket avrundas till 0% totalt. 5139 elever har besvarat frågan.

2.1.1 Barnkonventionen, hedersrelaterat våld, utsatthet: var vända sig

Kännedom om Barnkonventionen

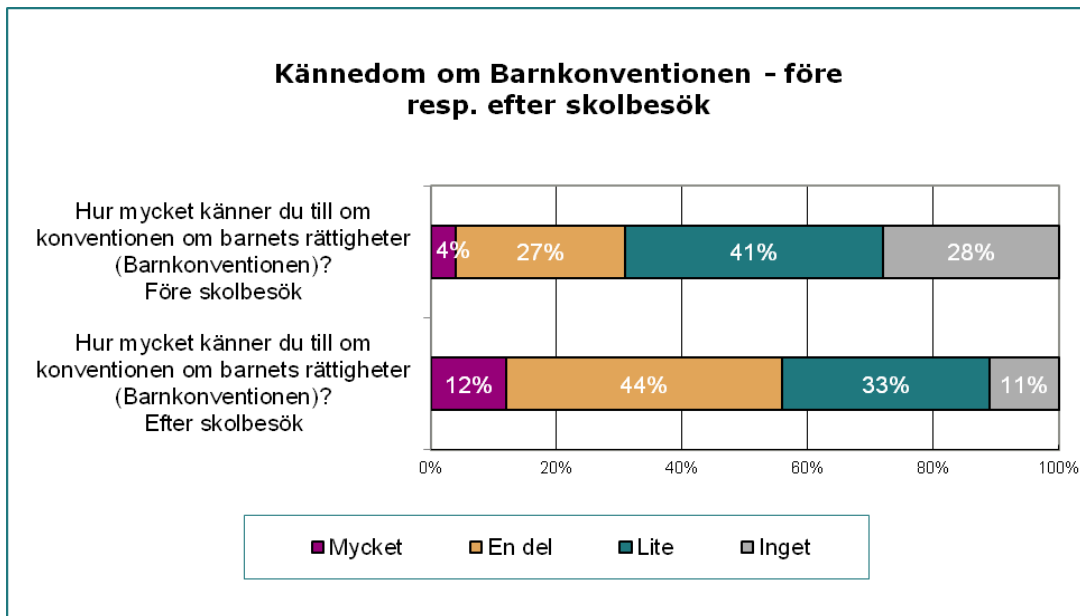

Diagram 3. Kännedom om Barnkonventionen, före respektive efter skolbesök. 7177 resp. 5768 elever har besvarat frågan.

Före projektet *Det handlar om kärlek* besökte skolorna hade 72% någon kännedom om Barnkonventionen, det vill säga "lite", "en del" och "mycket". 28% hade däremot ingen kännedom. Av de som hade någon kännedom om Barnkonventionen hade 4% "mycket" kännedom, 27% "en del" kännedom och 41% "lite" kännedom. Efter skolbesöket är andelen som har någon kunskap, det vill säga "lite", "en del" och "mycket", om Barnkonventionen 89%. Av dessa har 12% "mycket" kännedom", 44% "en del" kännedom och 33% "lite" kännedom. Efter skolbesöket har andelen vilken sagt sig ha ingen kännedom sjunkit från 28% till 11%.

***Mycket, en del och lite* kännedom om Barnkonventionen**

Före skolbesök: 72%

Efter skolbesök: 89%

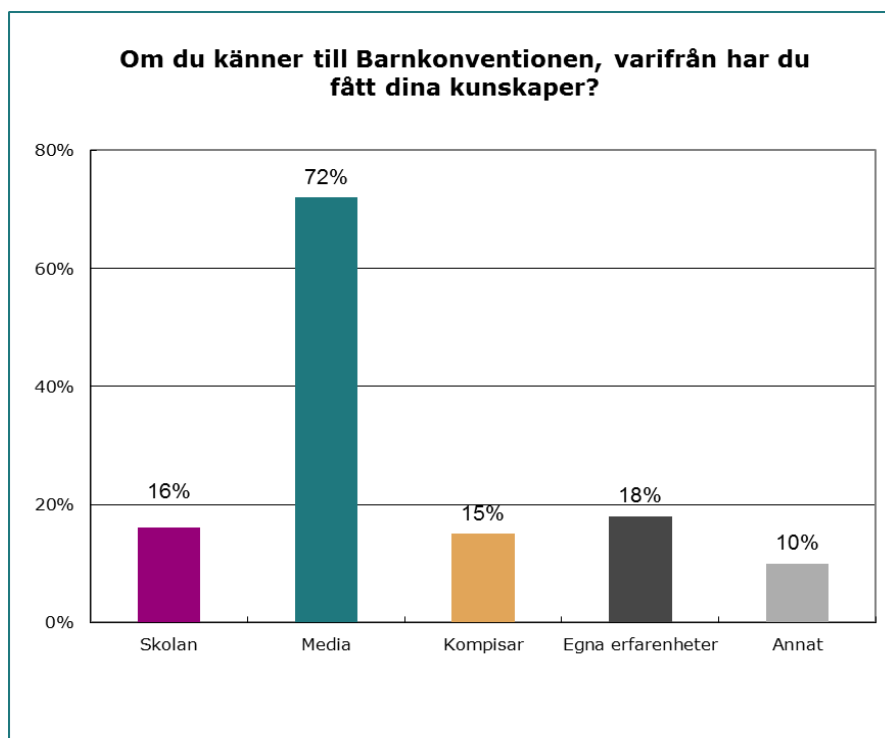

Diagram 4. Varifrån eleverna som känner till Barnkonventionen fått sina kunskaper från. Det har varit möjligt att ange flera svarsalternativ, därför summerar den totala andelen svar till över 100%. 5766 elever har besvarat frågan.

I enkäten före skolbesöken tillfrågades eleverna som hade ”mycket”, ”en del” eller ”lite” kännedom om Barnkonventionen varifrån de fått sina kunskaper.¹ Det har varit möjligt att ange flera av alternativen. Det svarsalternativ som flest elever anger är ”media”. Därefter anges svarsalternativen ”skolan”, ”kompisar” och ”egna erfarenheter” av 15%-18% av eleverna. Under rubriken ”annat” anger majoriteten att de fått kunskap från sina föräldrar/från hemmet. Ett annat svar är att eleverna fått information via Internet.

¹ I en tidig version av enkäten var frågan formulerad på följande vis: ”Varifrån har du fått dina kunskaper?”. För att förtydliga att frågan syftade tillbaka på Barnkonventionen lades den inledande texten in och frågan blev istället: ”Om du känner till Barnkonventionen, varifrån har du fått dina kunskaper?”. Ovan har resultatet från de två frågorna slagits samman.

Kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck

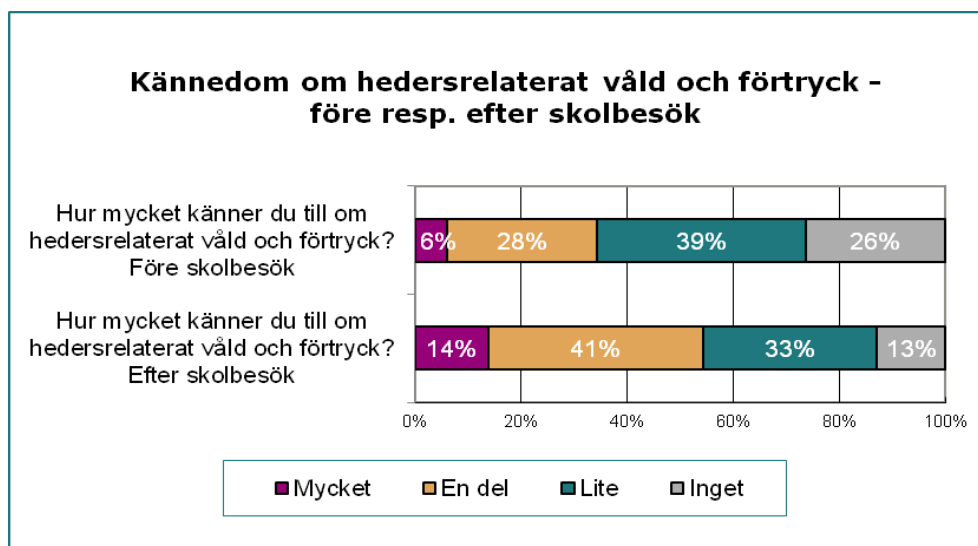

Diagram 5. Kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck, före resp. efter skolbesök. 7130 resp. 5764 elever har besvarat frågan.

Före projektets skolbesök hade 73% någon kännedom, det vill säga ”lite”, ”en del” och ”mycket”, om hedersrelaterat våld och förtryck medan 26% inte hade någon kännedom om ämnet. Av de som hade kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck hade 6% ”mycket” kännedom, 28% ”en del” och 39% ”lite” kännedom. Efter skolbesöken svarade 88% att de har någon form av kännedom, det vill säga ”lite”, ”en del” och ”mycket”, om hedersrelaterat våld och förtryck medan 13% inte upplevde sig ha någon kännedom. Av de som hade någon kännedom tyckte 14% att de har ”mycket” kännedom, 41% ”en del” och 33% ”lite”.

Andelen elever som anser sig ha ”mycket” kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck ökar från 6% till 14%. Andelen som tycker sig ha ”en del” kännedom ökar från 28% till 41%. Andelen som har ”lite” kännedom minskar från 39% till 33%. Avslutningsvis minskar andelen som inte har någon kännedom från 26% till 13% efter projektets skolbesök.

Ingen kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck

Före skolbesök: 26%

Efter skolbesök: 13%

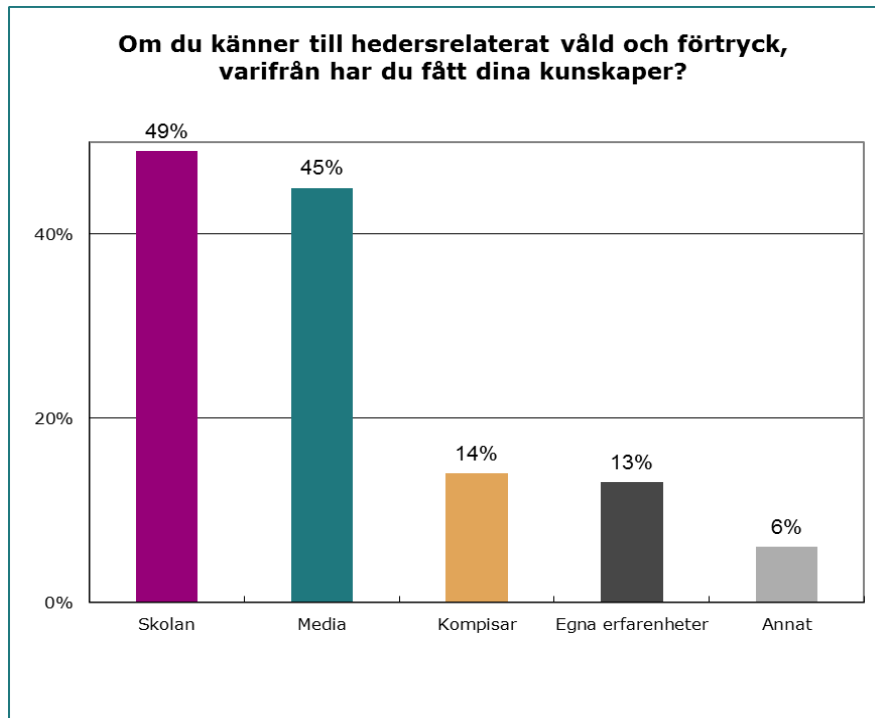

Diagram 6. Varifrån eleverna som känner till hedersrelaterat våld och förtryck har fått sina kunskaper från. Det har varit möjligt att ange flera svarsalternativ, därför summerar totalen till över 100%. 5241 elever har besvarat frågan.

De elever som angav att de har mycket, en del eller lite kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck före skolbesöket tillfrågades varifrån de har fått sina kunskaper. De svarsalternativ som anges i högst utsträckning är ”skolan” och ”media” vilket nära hälften av eleverna anger. Därefter följer ”kompisar” och ”egna erfarenheter” vilket anges av 14% respektive 13% av eleverna. Under ”annat” tar eleverna upp att de har fått kunskap via sina föräldrar/hemmet.

Kunskap om var eleverna kan vända sig vid utsatthet för våld, hot eller andra brott

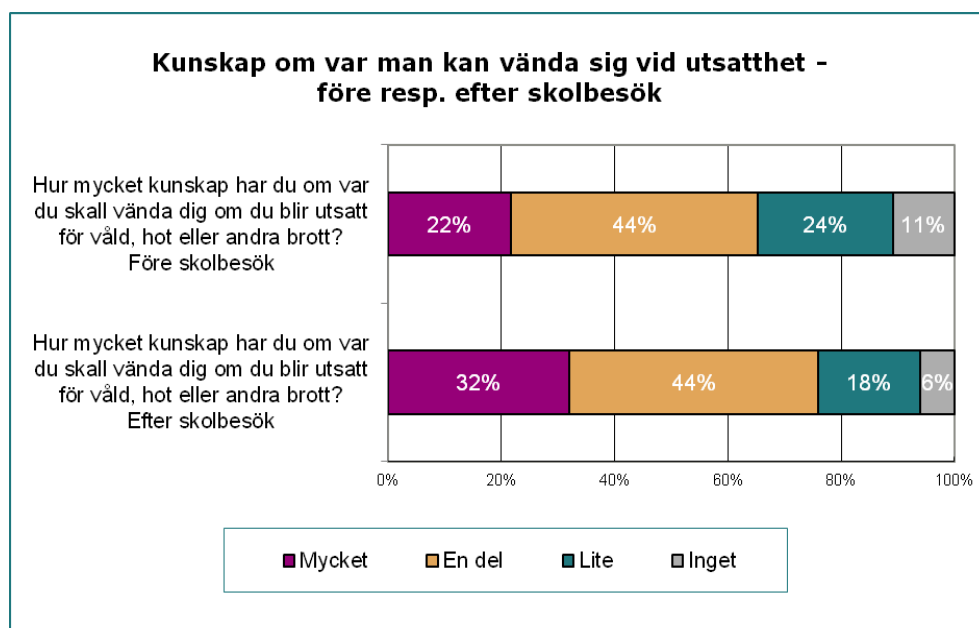

Diagram 7. Elevernas kunskap om var eleverna kan vända sig vid utsatthet, före skolbesök. 7066 resp. 5770 elever har besvarat frågan.

Före skolbesöket har 90% av eleverna någon kunskap av var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott medan 11% inte har någon kunskap. Av de som har kunskap menar 22% att de har ”mycket” kunskap, 44% ”en del” kunskap och 24% ”lite” kunskap. Efter skolbesöket säger 94% att de har någon kunskap och 6% säger sig inte ha någon kunskap om var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott. Av de som har kunskap menar 32% att de har ”mycket” kunskap, 44% ”en del” kunskap och 18% ”lite” kunskap.

Elevernas kunskap om var de kan vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott ökar alltså efter skolbesökens genomförande. Andelen som menar att de har mycket kunskap om var de kan vända sig ökar från 22% till 32%. Den största andelen elever, 44%, tycker att de har ”en del” kunskap om var de kan vända sig om de blir utsatta; detta både före och efter skolbesöken.

Kunskap om var man kan vända sig vid utsatthet		
	Före skolbesök	Efter skolbesök
Mycket kunskap	22%	32%
Ingen kunskap	11%	6%

2.1.2 Utsatthet för våld och kränkningar

Före projektet besökte skolorna tillfrågades eleverna om de har blivit utsatta för någon form av våld och kränkningar, se resultatet i diagram 8 nedan.

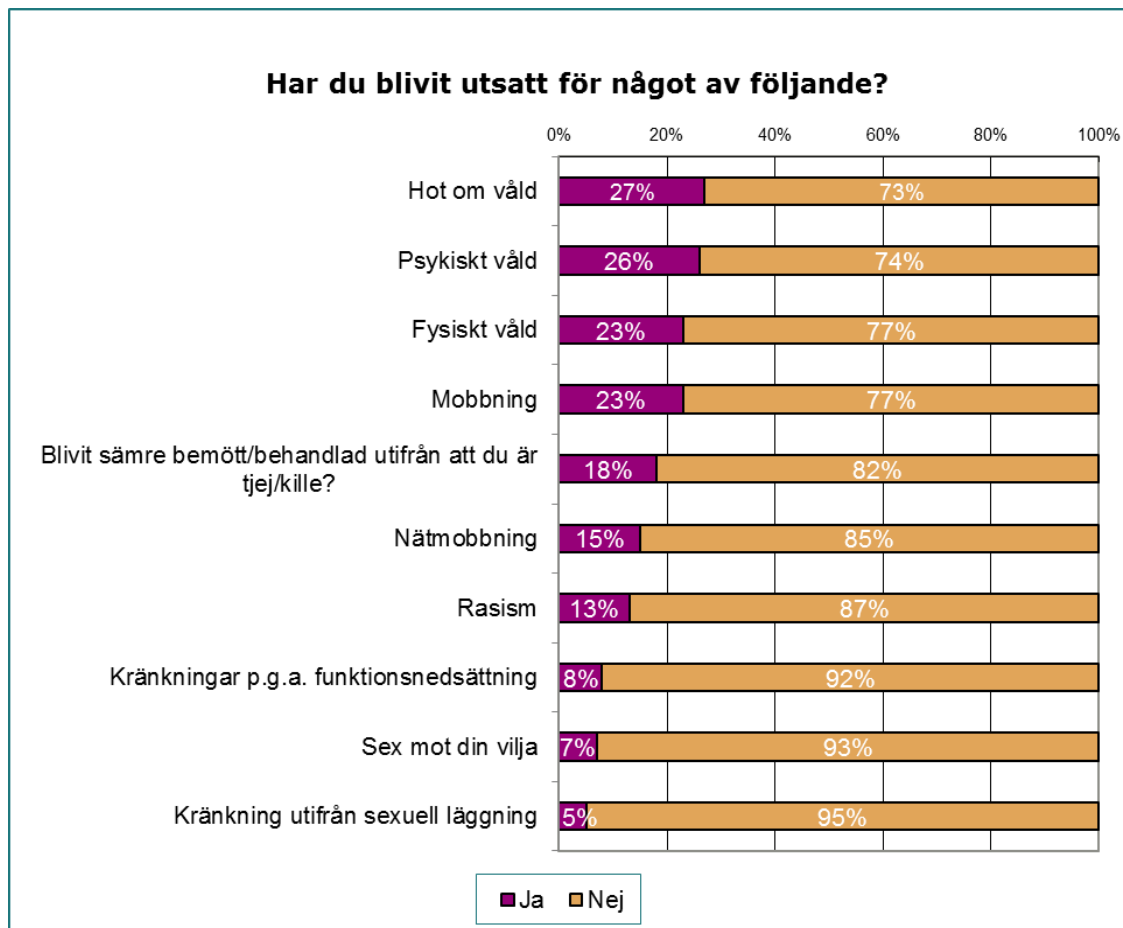

Diagram 8. Andel elever vilka uppger sig ha blivit utsatta för våld och kränkningar. 7087 elever har besvarat frågan.

Den form av våld och kränkningar som eleverna uppger att de främst har blivit utsatta för är våld: "hot om våld" (27%), "psykiskt våld" (26%) och "fysiskt våld" (23%). Även "mobbing" uppger 23% av eleverna att de har blivit utsatta för. Nästan två av tio menar att de har blivit "sämre bemötta utifrån att de är tjej eller kille". 15% av eleverna anger att de har varit utsatta för "nätmobbing" och 13% att de har varit utsatta för "rasism". Det är 8% av eleverna som uppger att de varit utsatta för "kränkningar på grund av funktionsnedsättning". 7% har blivit utsatt för att ha "sex mot sin vilja", vilket motsvarar 465 elever. Avslutningsvis uppger 5% att de har blivit utsatta för "kränkningar utifrån sexuell läggning". Antalet elever vilka har blivit utsatta för våld och kränkningar rör sig från 366 stycken som uppger att de har blivit utsatta för "kränkning utifrån sexuell läggning" till 1877 stycken som uppger att de har blivit utsatta för "hot om våld".

Den form av utsatthet tjejer anger i högst utsträckning att de har blivit utsatta för är "psykiskt våld" (anger 26% av tjejerna). För killar är "hot om våld" det mest förekommande svaret (anger 29% av killarna). En jämförelse mellan vad tjejer och killar anger visar att den största skillnaden finns vad gäller "blivit sämre bemött/behandlad utifrån att du är tjej/kille". Där anger 22% av tjejerna att de blivit sämre bemötta utifrån kön jämfört med 13% för killarna. För de elever vilka inte har velat definiera sig som tjej/kille är motsvarande siffra 24%. Killar anger i högre utsträckning

än tjejer att de har blivit utsatta för fysiskt våld; 26% jämfört med 19% för tjejerna. Killar anger även i högre utsträckning att de har blivit utsatta för hot om våld; 29% jämfört med 24% för tjejerna. Tjejer anger däremot i högre utsträckning att de har blivit utsatta för mobbning (tjejer 25% och killar 21%) och nätmobbning (tjejer 17% och killar 21%).

De elever vilka inte har velat definiera sig som tjej/kille anger i högst utsträckning att de har blivit utsatta för ”fysiskt våld” (36% anger detta). De elever vilka inte har velat definiera sig som tjej eller kille anger för alla former av våld och kränkningar i högre utsträckning att de har varit utsatta än övriga elever. Störst skillnad finns vad gäller utsatthet för ”fysiskt våld” där 36% av de som inte vill definiera sig som tjej/kille anger att de har blivit utsatta jämfört med 22,5% för tjejer och killar. Motsvarande siffror vad gäller ”hot om våld” är 34% jämfört med 26,5% för tjejer och killar och för ”kränkning på grund av sexuell läggning” 12% jämfört med 4,5% för tjejer och killar.

För samtliga former av våld och kränkningar uppger elever i årskurs 7 i lägre utsträckning än de äldre eleverna att de har blivit utsatta. I övrigt är resultaten relativt lika årskurserna emellan.

Nedanstående tabell visar hur de som har blivit utsatta för en viss form av våld/kränkning, även har svarat på övriga frågor om utsatthet. Det vill säga den visar andelen utsatta för övriga typer av våld och kränkningar för varje respektive form av utsatthet. Som ett exempel ses att av de elever vilka anger att de har blivit utsatta för ”hot om våld”, anger även 61% att de har blivit utsatta för psykiskt våld, 60% för fysiskt våld, 47% för mobbning och så vidare.

Utsatthet våld och kränkningar - utfall för andra former av utsatthet											
	Hot om våld	Psykiskt våld	Fysiskt våld	Mobbning	Sämre bemött/behandlad utifrån är tjej/kille	Nät-mobbning	Rasism	Kränkning p.g.a. funktionsnedsättning	Sex mot sin vilja	Kränkning utifrån sexuell läggning	Antal
Hot om våld		61%	60%	47%	34%	35%	27%	19%	17%	12%	1877
Psykiskt våld	63%		62%	51%	36%	34%	28%	18%	18%	12%	1809
Fysiskt våld	69%	69%		46%	33%	31%	30%	18%	18%	12%	1622
Mobbning	55%	58%	47%		37%	45%	25%	21%	15%	14%	1598
Sämre bemött/behandlad utifrån är tjej/kille	51%	52%	42%	47%		35%	23%	21%	15%	17%	1257
Nät-mobbning	63%	61%	50%	70%	43%		28%	29%	20%	19%	1032
Rasism	58%	57%	54%	45%	32%	32%		25%	19%	15%	890
Kränkning p.g.a. funktionsnedsättning	64%	59%	54%	62%	50%	53%	41%		29%	33%	548
Sex mot sin vilja	70%	70%	62%	52%	41%	44%	37%	35%		31%	465
Kränkning utifrån sexuell läggning	64%	60%	56%	60%	60%	53%	38%	48%	38%		366

Tabell 1. Andel utsatta för övriga typer av våld och kränkningar för varje respektive form av utsatthet.

Av tabellens resultat kan bland annat följande utläsas:

- De elever vilka har blivit utsatta för någon form av kränkning har i **högst** utsträckning blivit utsatta även för dessa former av kränkningar: ”hot om våld”, ”psykiskt våld”, ”fysiskt våld” och ”mobbning”.
- De elever vilka har blivit utsatta för någon form av kränkning har i **lägst** utsträckning blivit utsatta även för dessa former av kränkningar: ”kränkning p.g.a. funktionsnedsättning”, ”sex mot sin vilja”, ”kränkning utifrån sexuell läggning”.
- De elever vilka har blivit utsatta för **”kränkning p.g.a. funktionsnedsättning”** respektive **”kränkning utifrån sexuell läggning”** anger mellan 50%-64% att de även har blivit utsatta för våld (hot; psykiskt; fysiskt), ”mobbning”, ”blivit sämre bemött p.g.a. tjej/kille” samt ”nät-mobbning”. Av de elever som anger att de har blivit kränkta utifrån sin sexuella läggning anger även 48% att de har blivit kränkta p.g.a. funktionsnedsättning.
- Av de elever vilka anger att de har blivit utsatta för **”sex mot sin vilja”** anger också mellan 52%-70% att de även har blivit utsatta för ”hot om våld”, ”psykiskt våld”, ”fysiskt våld” samt ”mobbning”.

Diagram 9 visar hur många av de tio alternativa kränkningarna i diagram 8 som respektive elev uppger att den har blivit utsatt för.

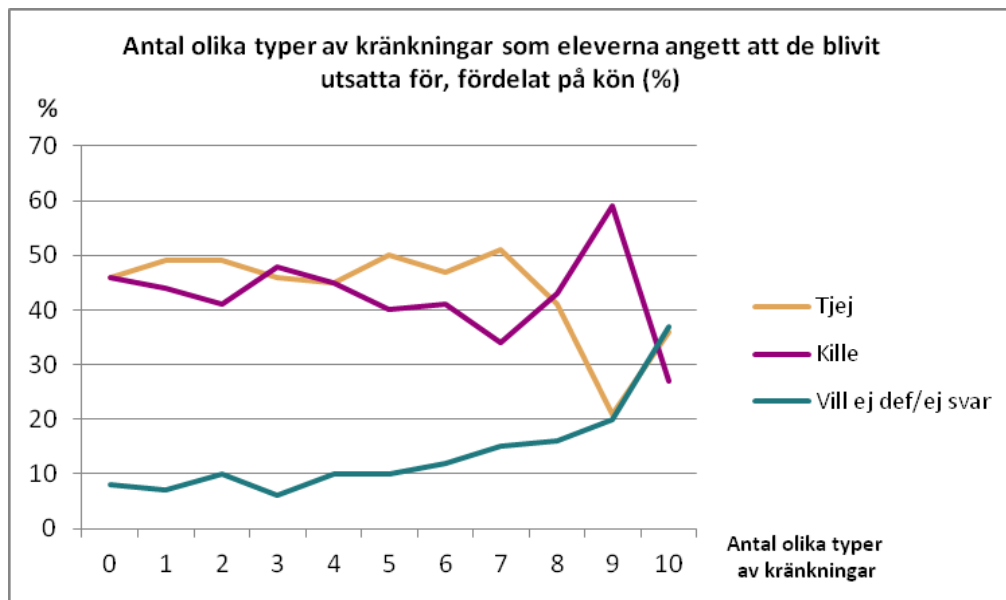

Diagram 9. Antal alternativ av våld och kränkningar från diagram 8 som eleverna har blivit utsatta för. De som inte har svarat på något av alternativen i frågan är borttagna.

En jämförelse mellan tjejer, killar samt de elever vilka inte vill definiera sig som tjej/kille respektive inte har angett kön. Resultatet för tjejer och killar är relativt lika för utsatthet av 0-6 samt 8 och 10 kränkningar. Däremot vid utsatthet för 7 respektive 9 kränkningar är skillnaden större. Av de som anger att de blivit utsatta för 7 kränkningar är 51% tjejer, 34% killar och 15% vill ej definiera sig som tjej/kille alternativt har inte angett kön. Av de elever vilka anger att de blivit utsatta för 9 kränkningar är 59% killar, 21% tjejer och 20% vill ej definiera sig som tjej/kille alternativt har ej angett kön. För de elever vilka inte har velat definiera sig som tjej/kille respektive inte angett kön ökar andelen av utsatthet med antalet kränkningar.

Räknat i antal elever svarar 1243 elever ”ja” på att de har blivit utsatta för något av de alternativ som presenterades i diagram 8. 33 elever uppger i enkäten att de har blivit utsatta för alla de tio formerna av våld och kränkningar som presenterades. Det är fler elever bland de svarande som anger att de blivit utsatta för någon form av våld eller förtryck än som anger att de inte blivit utsatta alls.

I nedanstående tabell presenteras resultatet från de elever vilka har besvarat minst en av frågorna kring utsatthet för våld och kränkningar samt vilka har besvarat frågan om kunskap om var eleverna kan vända sig vid utsatthet för våld, hot eller andra brott.

Kunskap om var vända sig vid utsatthet för våld, hot, andra brott fördelat på utsatthet för antal former våld/kränkningar (%)											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mycket	21	20	21	23	21	26	33	27	30	16	15
En del	43	46	47	42	48	41	39	36	34	28	18
Lite	27	23	22	22	20	17	15	22	23	16	12
Inget	9	11	11	12	11	16	12	15	14	41	55
Totalt antal	3098	1219	794	583	440	331	210	116	74	32	33

Tabell 2. Elevernas kunskap om var de kan vända sig vid utsatthet av våld, hot eller andra brott fördelat på antalet former av våld och kränkningar de blivit utsatta för. 6930 elever har besvarat frågan.

Fram till och med utsatthet för åtta kränkningar rör sig andelen som anger att de inte har någon kunskap om var de ska vända sig vid utsatthet mellan 9-16%. Av de elever vilka anger att de har blivit utsatta för 9 eller 10 kränkningar menar mellan 41-55% att de inte har någon kunskap om var de ska vända sig vid utsatthet. Som framgår att diagrammets sista rad är antalet elever färre vartefter antalet former av våld och kränkningar ökar.

2.1.3 Uppfattning om frågor kring frihet och rörelsefrihet

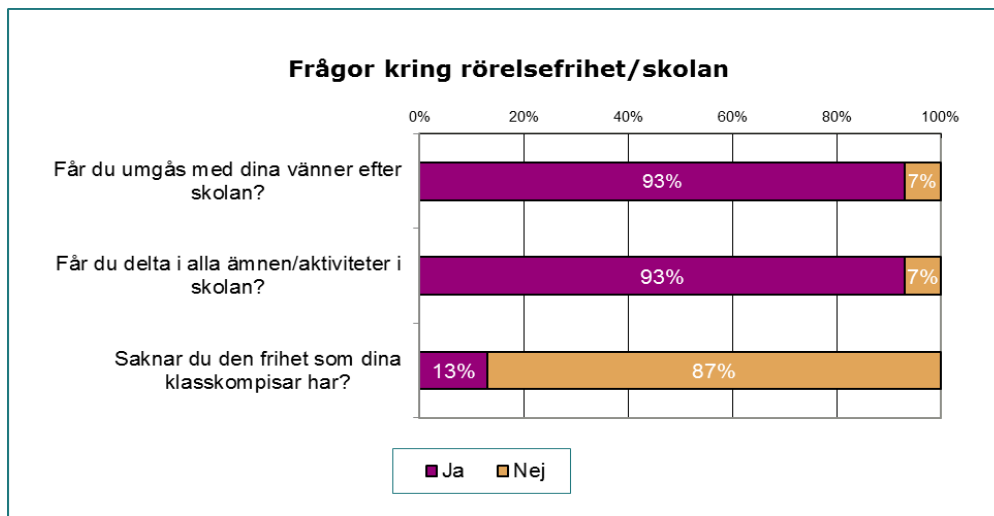

Diagram 10. Frågor kring rörelsefrihet och skola. 7133, 7119 resp. 7076 elever har besvarat frågorna.

7% av eleverna som har besvarat enkäten säger att de inte får umgås med sina vänner efter skolan. Lika stor andel elever anger att de inte får delta i alla ämnen och aktiviteter i skolan. 93% av eleverna uppger att de får göra dessa aktiviteter. 13% uppger att de saknar den frihet som deras klasskompisar har. 87% svarar ”nej” på frågan om de saknar klasskompisarnas frihet.

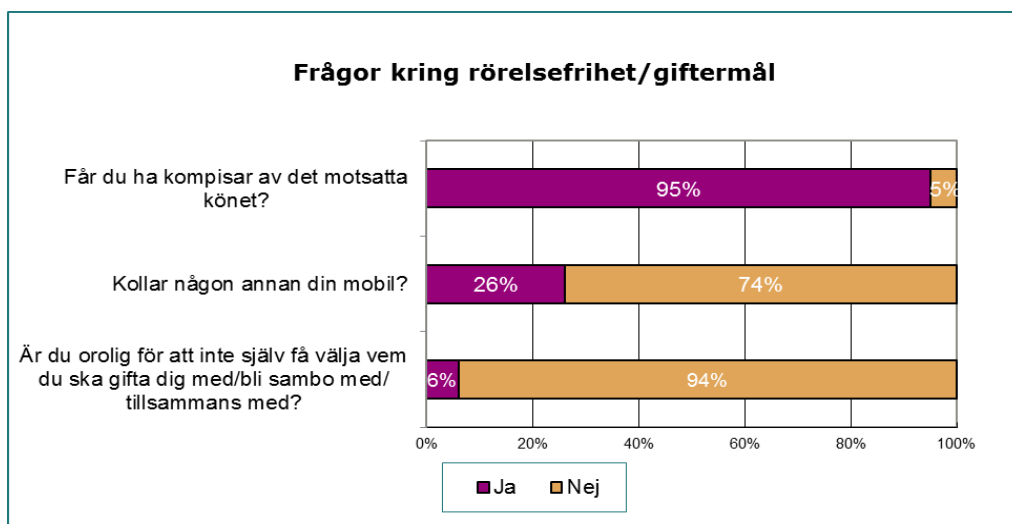

Diagram 11. Frågor kring rörelsefrihet och giftermål. 7107, 7093 resp. 7135 elever har besvarat frågorna.

Majoriteten av eleverna får ha kompisar av det motsatta könet och 5% menar att de inte får det. En av fyra elever uppger att någon annan kollar deras mobil, tre av fyra svarar ”nej” på den frågan. 6% av eleverna i undersökningen är oroliga för att inte själva få bestämma vem de ska gifta sig med, bli sambo med eller bli tillsammans med. 94% är inte oroliga för detta.

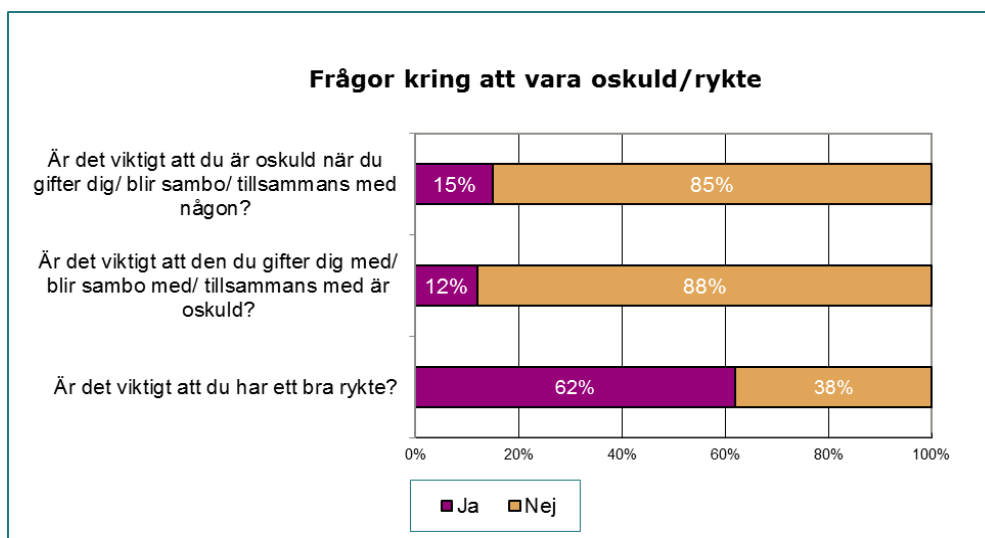

Diagram 12. Frågor kring att vara oskuld och rykte. 6982, 6951 resp. 6879 elever har besvarat frågorna.

15% av eleverna menar att det är viktigt att de är oskuld när de gifter sig, blir sambo eller blir tillsammans med någon. 12% tycker också att det är viktigt att den de gifter sig med, blir sambo eller tillsammans med är oskuld. 85% tycker inte att det är viktigt att de är oskuld när de gifter sig, blir sambo eller blir tillsammans med någon. 88% menar att det inte är viktigt att den de gifter sig med, blir sambo med eller blir tillsammans med är oskuld. Sex av tio bland eleverna anser att det är viktigt att de har ett bra rykte; fyra av tio tycker inte att det är viktigt. Frågan om rykte är den med jämnast fördelning mellan ”ja” och ”nej” svar.

En analys av svaren på ovanstående frågor om rörelsefrihet uppdelat på årskurs visar att ingen större skillnad finns. En viss skillnad finns för svaren på frågan ”Kollar någon annan din mobil?” där högstadieelever i högre utsträckning anger att någon kollar deras mobil jämfört med gymnasieelever (mellan 26-31% för högstadieelever och 20-24% för gymnasieelever)².

Mellan tjejer och killar finns ingen större skillnad i svaren. Den största skillnaden finns för frågan ”Kollar någon annan din mobil?” där 29% av tjejerna och 22% av killarna svarar ”ja”. Dessutom anger tjejer i högre utsträckning att det är viktigt att de har ett bra rykte; 65% jämfört med 60% för killarna.

² Elever i årskurs 3 på gymnasiet är inte medräknade på grund av litet antal svarande.

2.1.4 Myndigheter och organisationer – kännedom och förtroende

Nedanstående diagram visar hur mycket kännedom respektive förtroende eleverna anger att de har för fyra av projektets aktörer: Rädda Barnen, Polismyndigheten, Socialtjänsten och Ungdomsmottagningen. Övriga aktörer som finns med i projektet skiljer sig mellan respektive orter. Dessa fanns också med i enkäterna men i den här jämförelsen finns de aktörer med vilka återfinns på alla orter där projektet gjort besök.

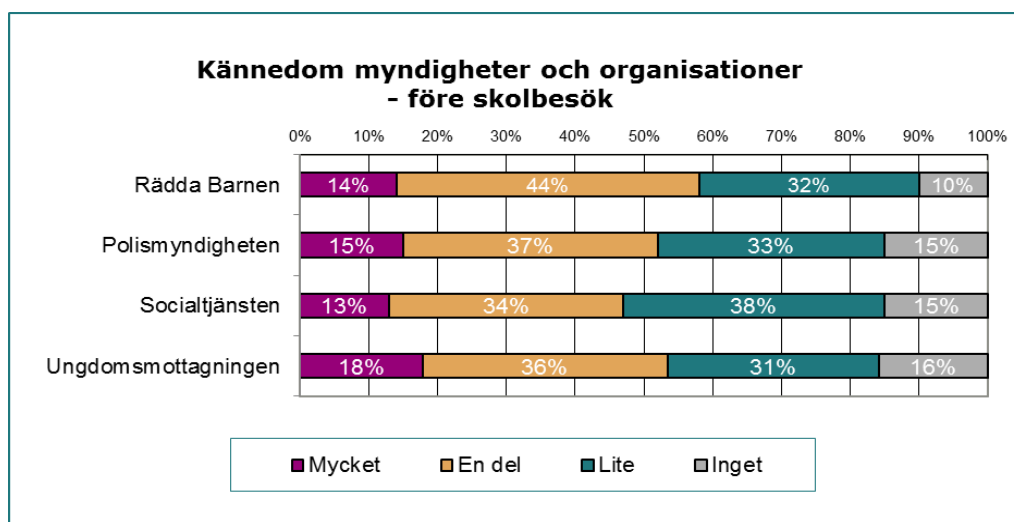

Diagram 13. Kännedom myndigheter och organisationer, före skolbesök.

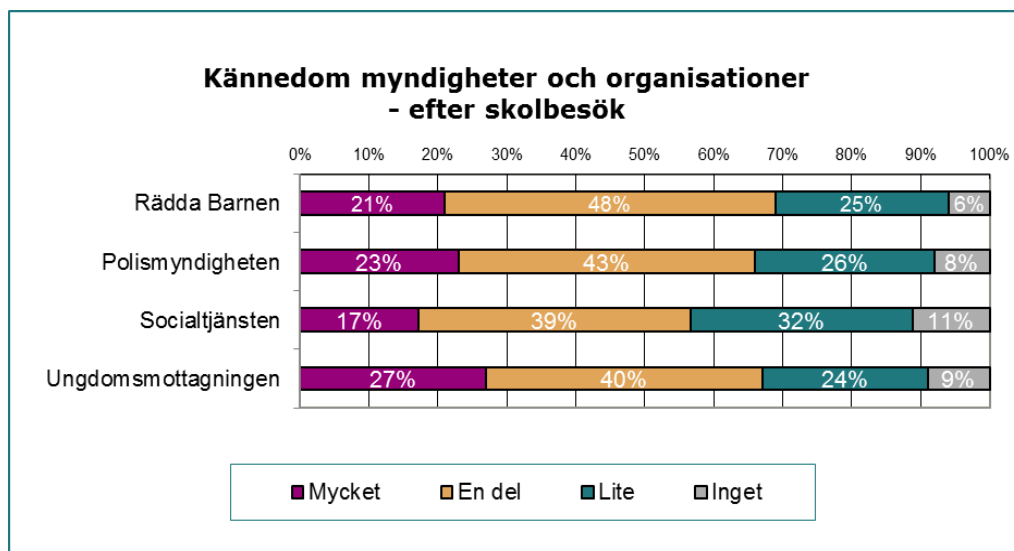

Diagram 14. Kännedom myndigheter och organisationer, efter skolbesök.

Före projektet besökt skolorna hade 90% kännedom i någon grad om Rädda Barnen jämfört med 10% som inte hade någon kännedom alls. För polismyndigheten hade 85% någon kännedom och 15% ingen kännedom alls. 85% av eleverna hade kännedom om Socialtjänsten jämfört med 11% som inte hade någon kännedom. 85% hade kännedom om ungdomsmottagningen och 16% hade ingen kännedom. Resultatet mellan de olika aktörerna är relativt lika.

Efter skolbesöket uppger 94% av eleverna att de har kännedom om Rädda Barnen och 6% menar att de inte har någon kännedom. 92% menar att de har kännedom om polisen och 8% har ingen kännedom. 88% uppger att de har kännedom om Socialtjänsten och 11% har ingen kännedom. Slutligen har 91% av eleverna kännedom om ungdomsmottagningen efter skolbesöket medan 9% inte har någon kännedom.

Bland deltagande elever anger en större andel att de har kännedom om berörda myndigheter och organisationer efter projektets skolbesök än före projektets skolbesök. Förändringarna är relativt lika för berörda myndigheter och organisationer. Andelen elever som anger att de har ”inget” eller ”lite” kännedom om berörda myndigheter och organisationer är mindre efter projektets skolbesök. Andelen ”lite” minskar med 6-7 procentenheter och andelen ”inget” minskar med 4 eller 7 procentenheter beroende på myndighet och organisation.

Andelen elever är högre efter projektets skolbesök av elever som anger att de har ”en del” eller ”mycket” kännedom om berörda myndigheter och organisationer. Andelen elever som anger att de har ”mycket” kännedom om berörda myndigheter och organisationer ökar med 4-9 procentenheter och andelen elever som anger att de har ”en del” kännedom om berörda myndigheter och organisationer ökar med 4–6 procentenheter.

Resultatet mellan de olika aktörerna är relativt lika för elevernas kännedom om aktörerna efter skolbesöket.

<i>Lite och ingen kännedom om projektets aktörer</i>		
	Före skolbesök	Efter skolbesök
Rädda Barnen	42%	31%
Polismyndigheten	48%	34%
Socialtjänsten	53%	43%
Ungdomsmottagningen	47%	33%

Förtroende myndigheter och organisationer

De elever vilka angav svarsalternativet ”inget” i frågan om hur mycket kännedom de har om aktörerna finns inte med i svaren om förtroende.

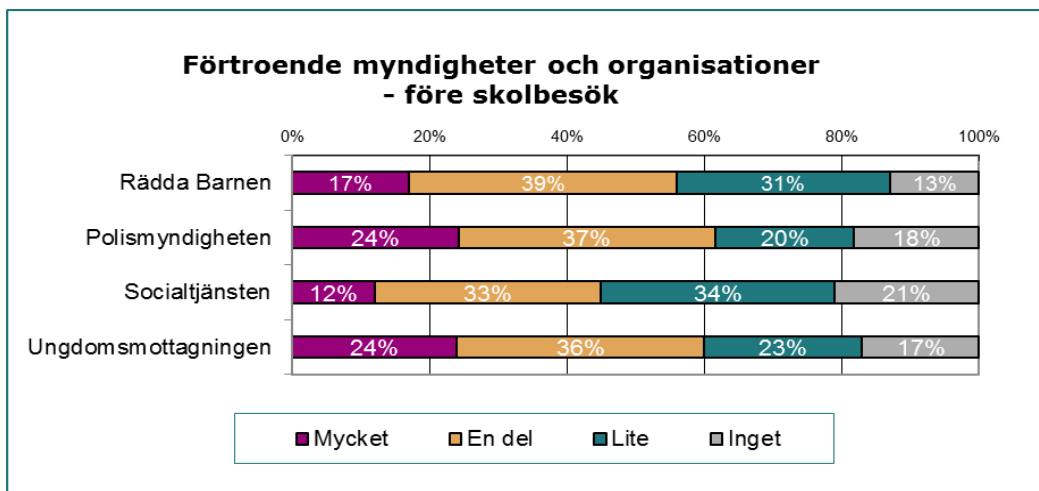

Diagram 15. Förtroende för myndigheter och organisationer, före skolbesök.

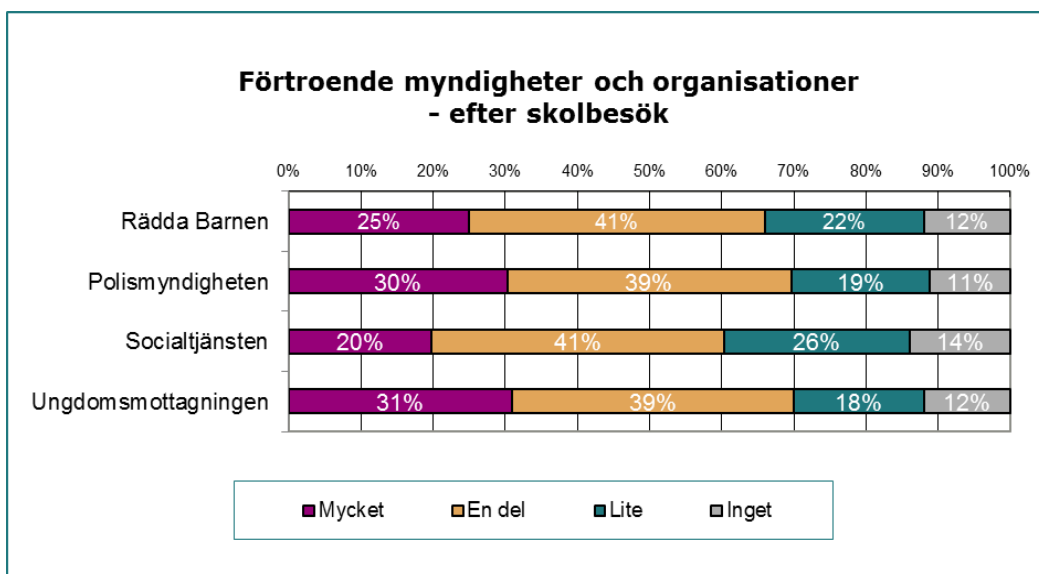

Diagram 16. Förtroende för myndigheter och organisationer, efter skolbesök.

Före projektet besökt skolorna menade 87% av eleverna att de hade förtroende i någon grad för Rädda Barnen medan 13% inte hade något förtroende. 81% hade förtroende för polisen medan 18% inte hade något förtroende. 79% hade förtroende för Socialtjänsten medan 21% inte hade det. 83% hade förtroende för ungdomsmottagningen medan 17% inte hade något förtroende.

Efter projektets skolbesök har 88% av eleverna förtroende i någon grad för Rädda Barnen medan 12% inte har det. 88% har förtroende för polisen medan 11% inte har något förtroende. 87% av eleverna har förtroende för Socialtjänsten medan 14% inte har det. 88% har förtroende för ungdomsmottagningen medan 12% inte har det.

Förändringen mellan före och efter projektets skolbesök vad gäller elevernas förtroende för berörda myndigheter och organisationer följer samma mönster som elevernas svar avseende deras kännedom om myndigheter och organisationer. Andelen som anger att de har ”mycket” eller ”en del” förtroende för aktörerna ökar efter skolbesöket och andelen som svarar att de har ”lite” eller ”inget” förtroende minskar. Andelen som anger att de har ”mycket” förtroende för aktörerna ökar för respektive aktör på följande sätt: Rädda Barnen 8 procentenheter, Polismyndigheten 6 procentenheter, Socialtjänsten 8 procentenheter och Ungdomsmottagningen 7 procentenheter. Andelen som anger att de har ”inget” förtroende minskar för samtliga aktörer efter skolbesöket, för Rädda Barnen med 1 procentenhet, Polismyndigheten 7 procentenheter, Socialtjänsten 7 procentenheter och Ungdomsmottagningen 5 procentenheter. Fortfarande har drygt en av tio elever inget förtroende för aktörerna efter skolbesöket.

Lite och inget förtroende för projektets aktörer

	Före skolbesök	Efter skolbesök
Rädda Barnen	44%	34%
Polismyndigheten	38%	30%
Socialtjänsten	55%	40%
Ungdomsmottagningen	40%	30%

Kan projektet hjälpa ungdomar?

Eleverna tillfrågades efter skolbesöken om de tror att "Kärleken är fri" kan hjälpa barn och ungdomar. Sex av tio elever tror att projektet kan hjälpa barn och ungdomar och tre av tio vet inte. En av tio elever tror inte att projektet kan hjälpa barn och ungdomar.

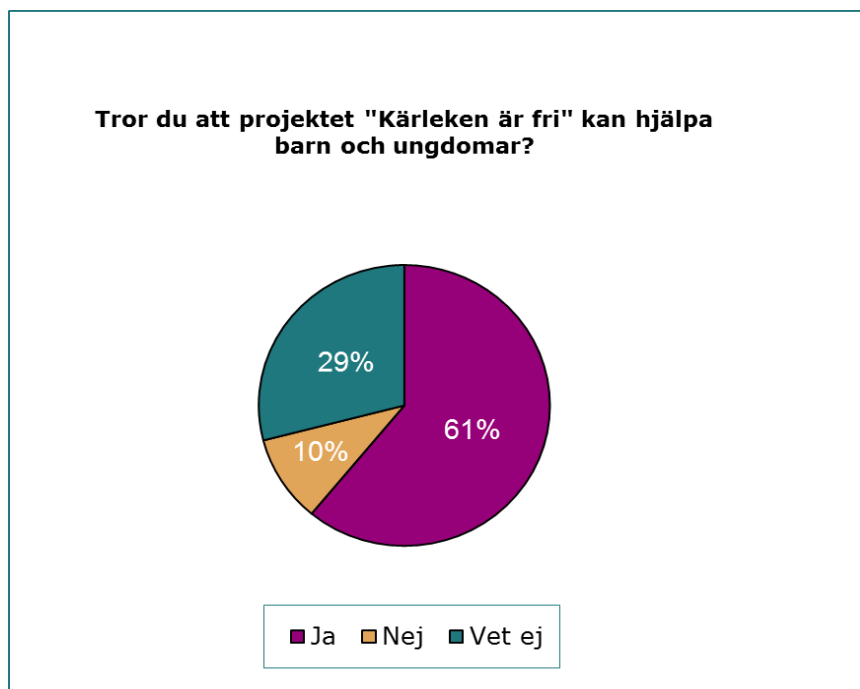

Diagram 17. Svar på frågan om projektet "Kärleken är fri" kan hjälpa barn och ungdomar. 5444 elever har besvarat frågan.

2.1.5 Upplevelser av skolbesöken

Eleverna tillfrågades efter att projektet besökt skolorna vad de tycker om projektet i stort samt om klassrumsbesöken och teatern, se resultat i diagram 18 nedan.

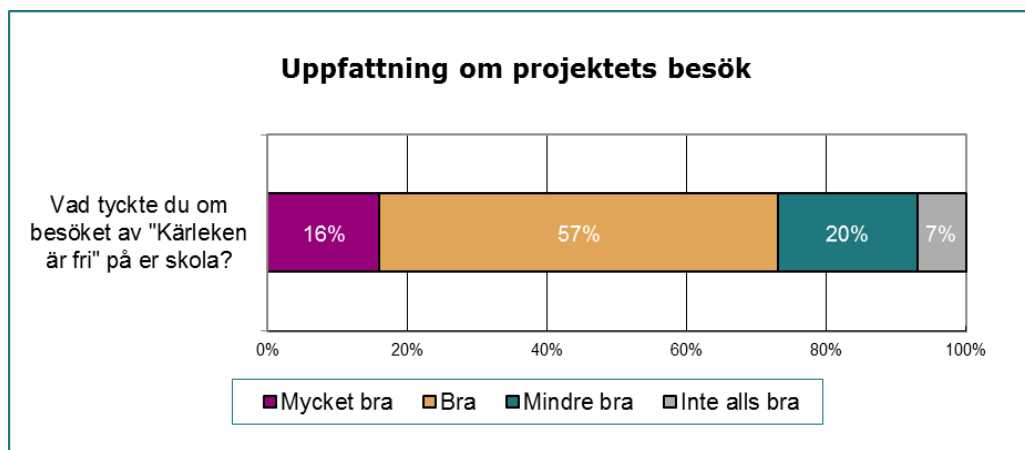

Diagram 18. Elevernas uppfattning om projektets besök på skolan. 6170 elever har besvarat frågan.

Nästan tre av fyra elever är positivt inställda till projektets besök. Av dem menar 16% att det var "mycket bra" och 57% att det var "bra". Drygt en fjärdedel är i någon form negativa till projektets besök. Av dem tycker 20% att det var "mindre bra" och 7% att det "inte alls" var bra.

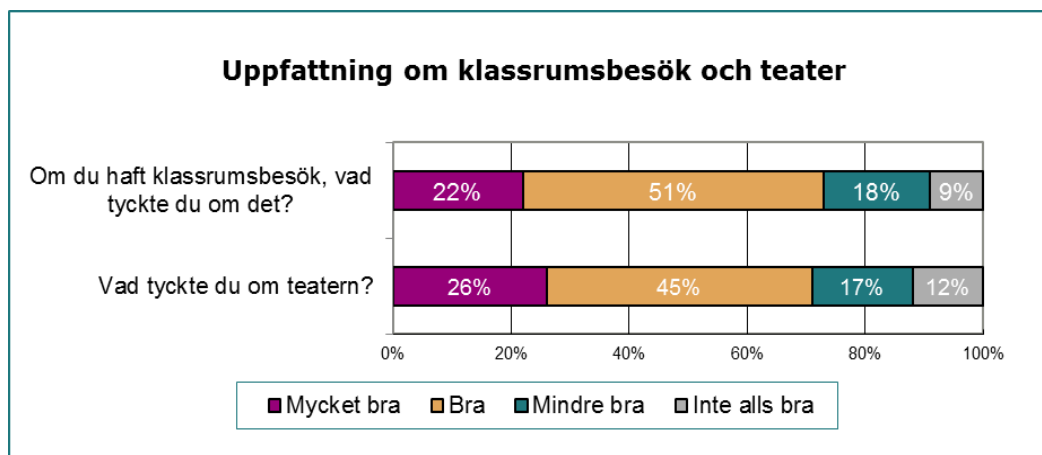
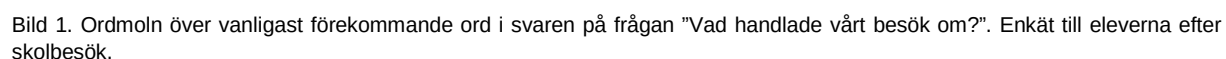

Diagram 19. Elevernas uppfattning om klassrumsbesöken och teatern. 3920 resp. 3949 elever har besvarat frågorna.

Tre av fyra elever är positivt inställda till klassrumsbesöken; 22% av eleverna tycker att besöket var "mycket bra" och 51% att det var "bra". En av fyra elever är negativt inställda till klassrumsbesöken. 18% tycker besöken var "mindre bra" och 9% att de "inte alls" var bra. Nästan tre av fyra elever är positiva till teatern (teaterns upplägg och innehåll har varierat på de olika orterna). 26% tycker att teatern var "mycket bra" och 45% att den var "bra". Drygt en av fyra elever är negativt inställda till teatern, 17% tycker den var "mindre bra" och 12% att den var "inte alls bra".

2.2 Lärare

Totalt har 220 lärare besvarat enkäten vilken delades ut efter skolbesöket. Lärarna vilka besvarade enkäten kommer från följande orter: Borlänge, Degerfors, Forshaga, Gävle, Hammarö, Jönköping, Karlstad, Kumla, Lekeberg, Linköping, Malung och Västerås. Lärarna har svarat på frågor om deras uppfattning om *Det handlar om kärleks* besök på skolorna.

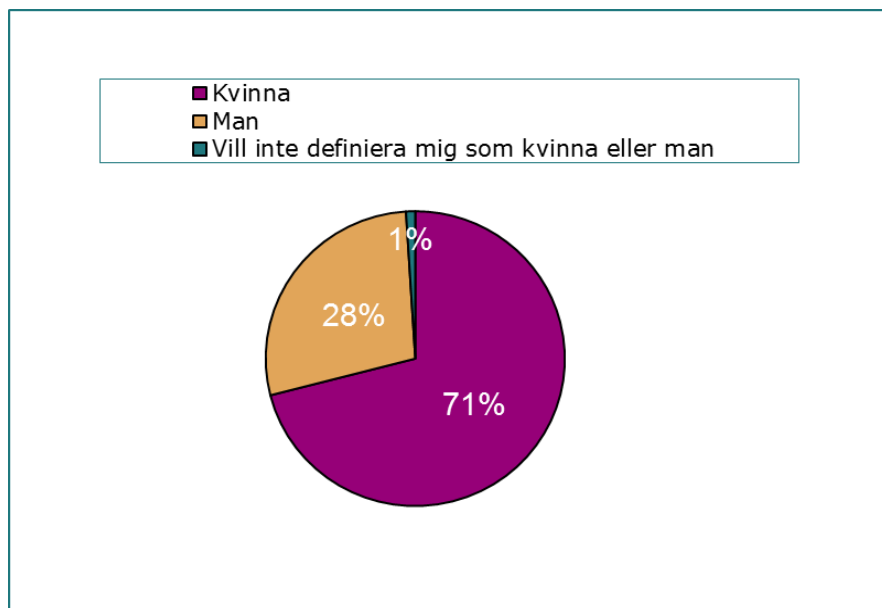

Diagram 20. Andel kvinnor, män respektive vill ej definiera sig som kvinna/man. 219 lärare har besvarat frågan.

Av lärarna är 71% kvinnor, 28% män och 1% vill inte definiera sig som kvinna eller man.

2.2.1 Upplevelser av skolbesöken

För de olika aktiviteterna på skolorna, såsom teatern och utställningen anges nedan hur stor andel av lärarna som deltagit. Resultaten i diagrammen är baserat på de lärare vilka deltog i aktiviteterna, vilket gör att antalet lärare som svarat kan skilja sig mellan frågorna. Det vill säga alla lärare som tagit del av enkäten har inte tagit del av projektets alla delar.

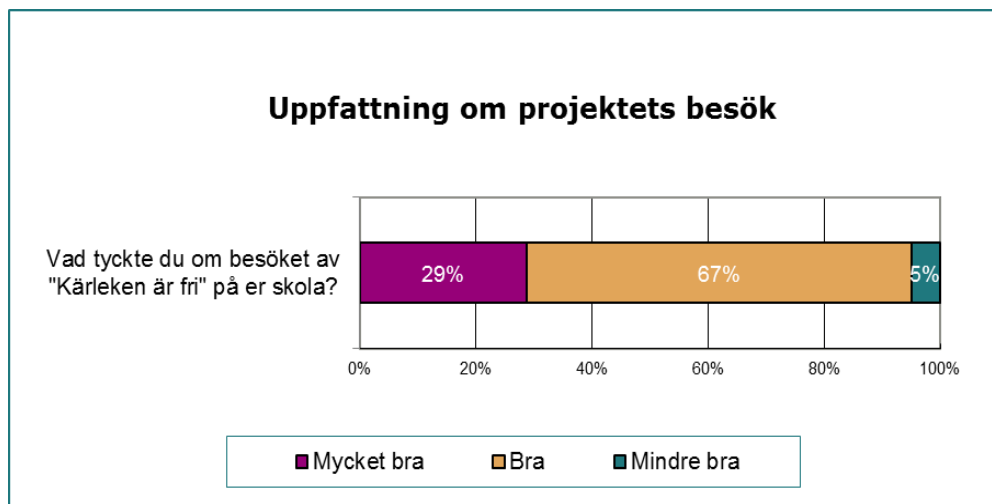

Diagram 21. Lärarnas uppfattning om projektets besök på skolan. 216 lärare har besvarat frågan.

Över nio av tio lärare tycker att projektets besök var "bra" eller "mycket bra", varav tre av tio tycker besöket var "mycket bra". 5% menar att besöket var "mindre bra". Ingen av lärarna tyckte att besöket var "inte alls bra"; därför finns inte uppgiften med i diagrammet.

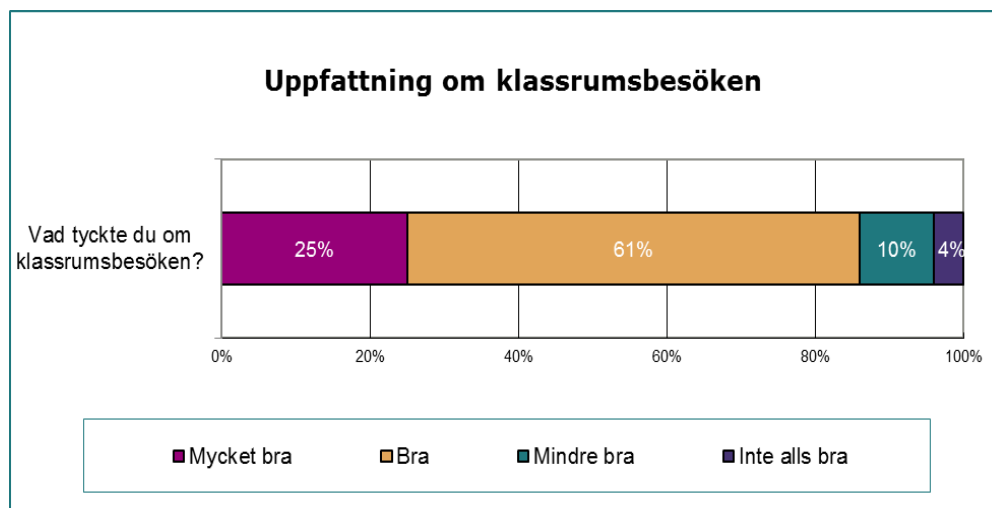

Diagram 22. Lärarnas uppfattning om projektets klassrumsbesök. 101 lärare har besvarat frågan.

47 % av de tillfrågade lärarna har deltagit vid klassrumsbesöken. 86% menar att klassrumsbesöken var "bra" eller "mycket bra", varav 61% tycker att det var "bra" och 25% tycker att det var "mycket bra". 10% tycker att klassrumsbesöken var "mindre bra" och 4% att de "inte alls" var bra.

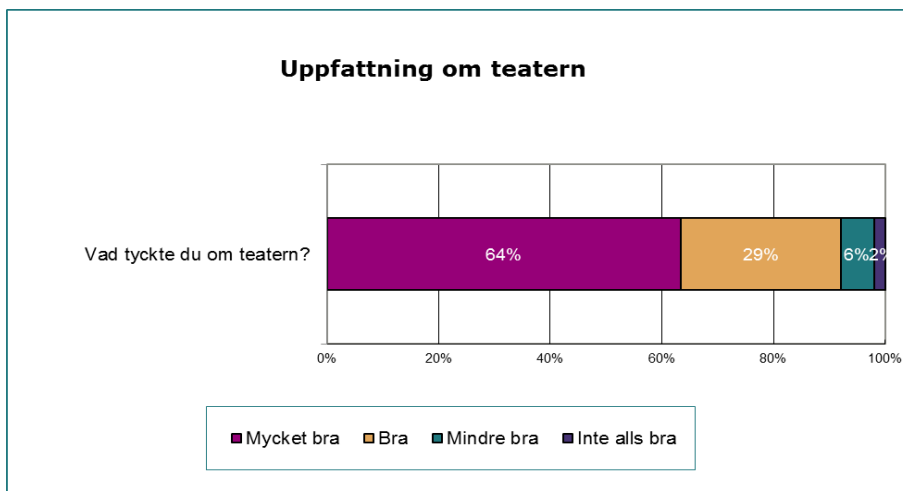

Diagram 23. Lärarnas uppfattning om teatern. 127 lärare har besvarat frågan.

58% av lärarna i undersökningen har sett teatern. Innehåll och vilken teatergrupp som har framfört teatern har varierat från ort till ort. Över nio av tio lärare tycker att teatern var ”mycket bra” eller ”bra”, därav tycker drygt sex av tio att den var ”mycket bra”. Tre av tio tycker att den var ”bra”. 6% menar att den var ”mindre bra” och 2% att den ”inte alls” var bra.

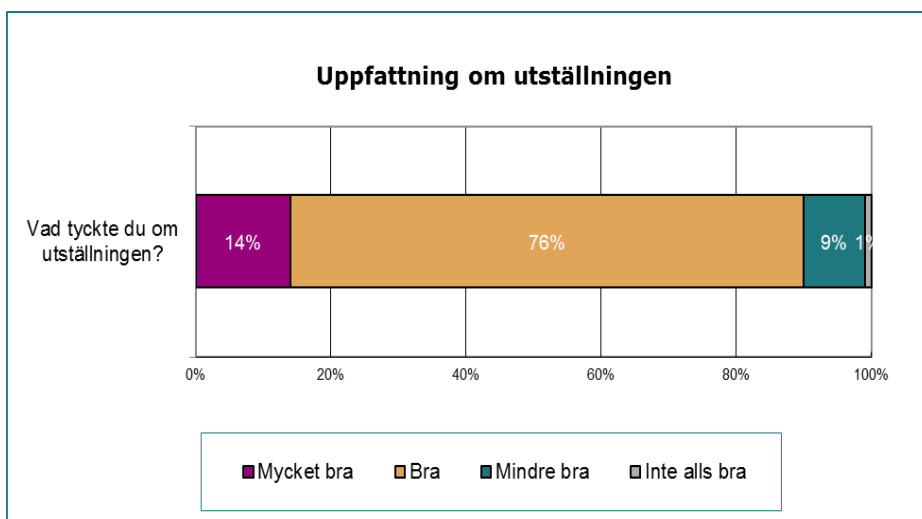

Diagram 24. Lärarnas uppfattning om utställningen. 154 lärare har besvarat frågan.

71% av lärarna i undersökningen har sett utställningen vilken har funnits i olika varianter på orterna. Nio av tio lärare tycker att utställningen var ”mycket bra” eller ”bra”, varav 76% tycker att den var ”bra” och 14% att den var ”mycket bra”. 9% menar att utställningen var ”mindre bra” och 1% att den ”inte alls” var bra.

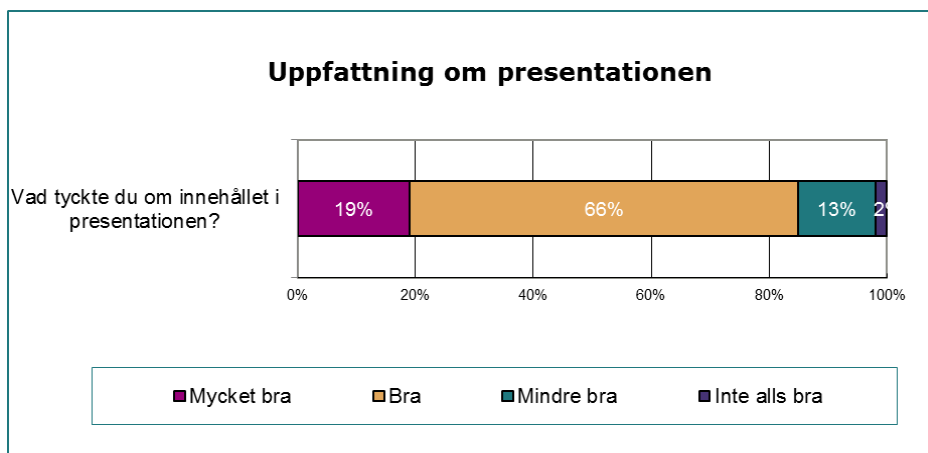

Diagram 25. Lärarnas uppfattning om presentationen. 182 lärare har besvarat frågan.

83% av lärarna medverkade vid presentationen. 85% av lärarna tycker att presentationen var ”mycket bra” eller ”bra”, varav 66% menar att den var ”bra” och 19% att den var ”mycket bra”. 13% menar att presentationen var ”mindre bra” och 2% att den var ”inte alls bra”.

Fortsatt intresse för projektet

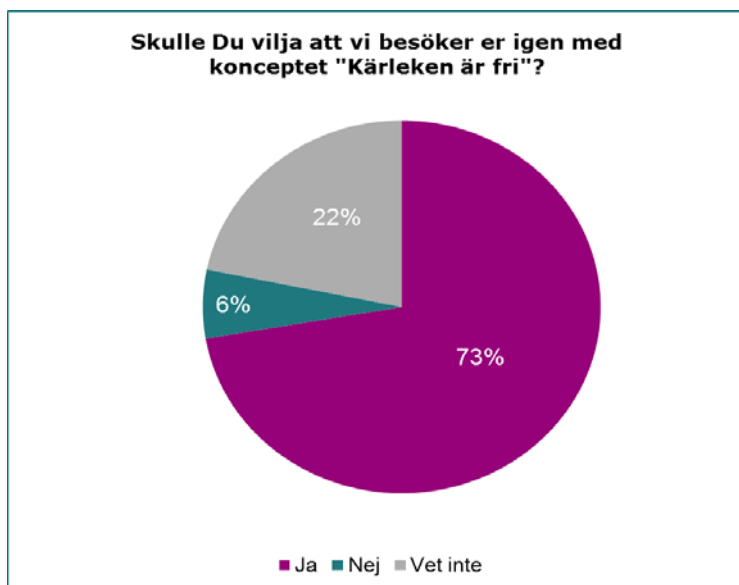

Diagram 26. Svar på frågan om lärarna vill att projektet ska besöka skolan igen. 208 lärare har besvarat frågan.

73% av lärarna skulle vilja att projektet besökte dem igen med ”Kärleken är fri”. 22% vet inte och 6% vill inte ha ett till besök.

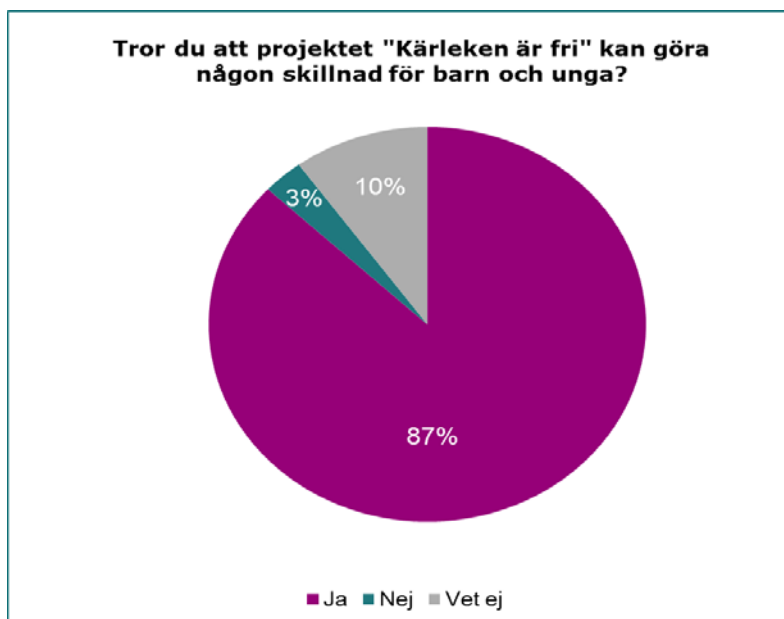

Diagram 27. Svar på frågan om lärarna vill att projektet ska besöka skolan igen. 208 lärare har besvarat frågan.

87% av de tillfrågade lärarna tror att projektet kan göra skillnad för barn och unga. 3% tror inte projektet kan göra skillnad. 10% svarar "vet ej".

Sammanfattning lärarna

Lärarna är generellt positivt inställda till projektet och de olika delarna i skolbesöken. Över nio av tio lärare tycker att besöket på skolan var bra eller mycket bra. Mellan 85% - 93% tycker att klassrumsbesöket, teatern, utställningen och presentationen var bra eller mycket bra. De är mest positiva till teatern, vilken 93% tyckte var bra eller mycket bra.

Nästan nio av tio lärare tror att projektet kan göra skillnad för barn och unga. Över sju av tio vill att projektet besöker dem igen.

2.3 Att förebygga att unga blir gifta mot sin vilja

I regeringens skrivelse 2009/10:229 "Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja" läggs ytterligare fokus på att förebygga och förhindra att unga blir bortgifta mot sin vilja. I skrivelsen framhåller man bland annat projektet *Det handlar om kärlek* som en lyckad metod för att nå unga i arbetet med att stärka deras rättigheter. Vikten av att myndigheter och frivilligorganisationer samverkar för att förebygga våld och förtryck och stärka ungas rättigheter lyfts fram.

Länsstyrelsen Östergötland fick som en del av handlingsplanen i uppdrag att sprida och implementera metoden i hela landet. Detta arbete har gjorts i samarbete med Rädda Barnen. Av uppdraget framgår att det är betydelsefullt att barn och unga har kunskap om sina rättigheter och på vilket sätt myndigheter och frivilligorganisationer stödjer, hjälper och arbetar för att stärka deras rättigheter. I detta kapitel har vi specifikt tittat på om resultatet från enkäterna går i linje med uppdraget.

Av diagram 3 kan utläsas att det är 72% av eleverna som anger att de har *någon kännedom* om barnets rättigheter, Barnkonventionen. Efter att projektet "Det handlar om kärlek" besökt skolorna är det 89% som anger att de har *någon kännedom* om barnets rättigheter. Av dessa 89% är det 12% som anger att de har *mycket kännedom* om barnets rättigheter. Det är 44% som svarar att de har *en del kännedom* respektive 33% som *har lite kännedom* om barnets rättigheter.

Av de elever som svarar på enkäten anger 72% att de får sina kunskaper från media. Svartalternativen "skolan", "kompisar" och "egna erfarenheter" anger mellan 15% - 18% av eleverna.

Diagram 7 visar att bland de elever som svarade på enkäten har 89% någon kunskap om var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott. Efter projektets skolbesök är motsvarande siffra 94%. Bland de 89% som har kunskap om var de ska vända sig är det 22% som anger att de har mycket kunskap. Det är 44% som anger att de har en del kunskap och 24% som anger att de har lite kunskap. Efter projektets skolbesök är motsvarande siffror 32%, 44 % och 18%.

Diagram 5 visar att bland de elever som svarade på enkäten har 74% någon kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck. Efter projektets skolbesök är motsvarande siffra 87%. Bland de 74% som har kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck är det 6% som anger att de har mycket kunskap. Det är 28% som anger att de har en del kunskap och 39% som anger att de har lite kunskap. Efter projektets skolbesök är motsvarande siffror 14%, 41 % och 33%. Skillnaden mellan de elever som innan skolbesöket anger att de har mycket eller en del kännedom (34%) är 21 procentenheter jämfört med elevernas motsvarande svar efter projektets skolbesök (55%).

Eleverna får även svara på frågor om deras kännedom om myndigheter och organisationer, diagram 13 och 14. För de i diagrammen nämnda myndigheter och organisationer är det mellan 10% - 16% av eleverna som innan projektets skolbesök anger att de inte har någon kunskap. Efter skolbesöket varierar motsvarande siffror mellan 6% - 11%. Bland de elever som anger att de har mycket eller en del kunskap ökar den andelen för alla fyra nämnda myndigheter och organisationer efter projektets besök. Ökningen varierar mellan 9 procentenheter (Socialtjänsten) till 23 procentenheter (Ungdomsmottagningen).

I regeringsuppdraget nämns också att syftet är att öka kunskapen om och förbättra insatserna för de unga som riskerar att bli, samt för de som blir, gifta mot sin vilja.

Innan projektet besökte skolan ställdes frågan om eleverna är oroliga för att inte själva få välja vem de ska gifta sig med/bli sambo med/tillsammans med. Av diagrammen nedan framgår vad för kunskap/kännedom eleverna anger att de har om barnets rättigheter, hedersrelaterat våld och förtryck samt var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott.

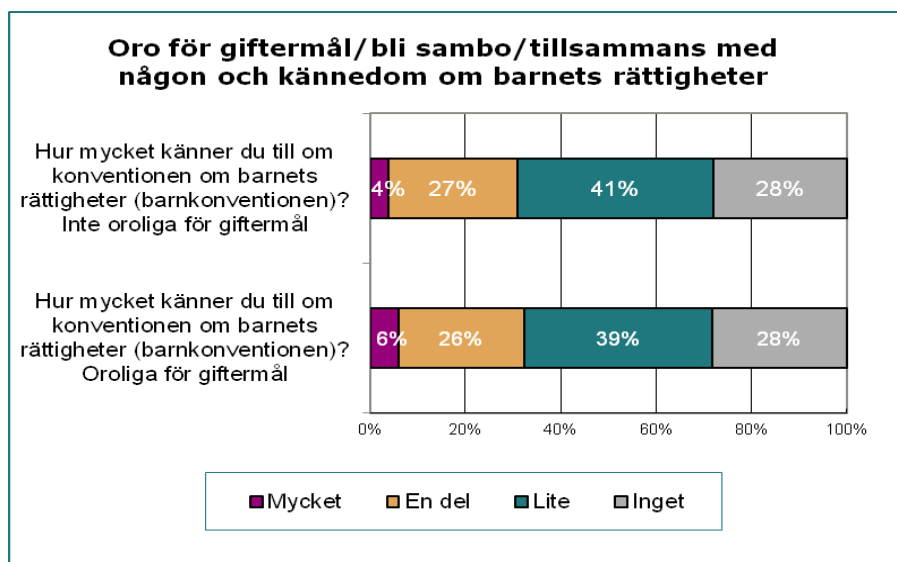

Diagram 28. Kännedom Barnkonventionen jämförelse de elever som inte respektive är oroliga för att inte själva få bestämma vem de ska gifta sig/bli sambo med/bli tillsammans med.

Oavsett om eleverna anger att de är oroliga eller inte så är det drygt en fjärdedel som anger att de inte har någon kunskap om barnets rättigheter. Knappt 3 av 4 elever har någon kännedom om barnets rättigheter. Av dessa har ca 40% lite kunskap, ca 25% en del kunskap och ca 5% mycket kunskap.

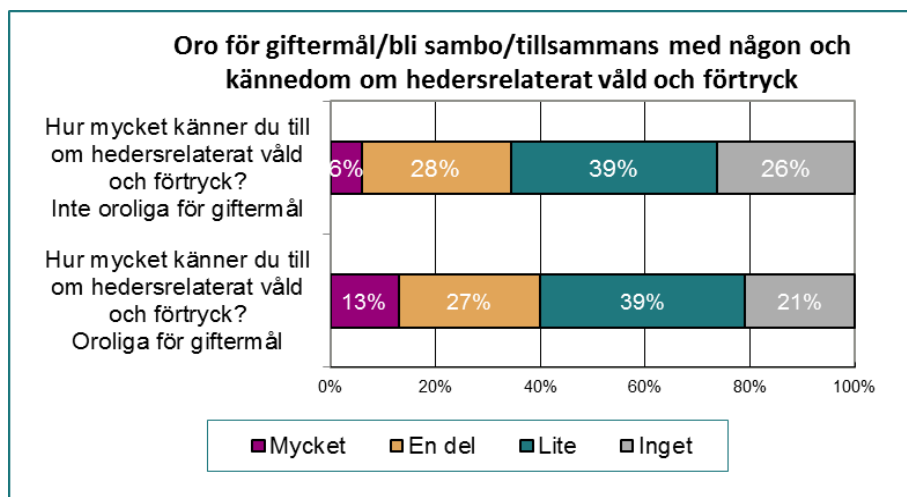

Diagram 29. Kännedom hedersrelaterat våld och förtryck jämförelse de elever som inte respektive är oroliga för att inte själva få bestämma vem de ska gifta sig/bli sambo med/bli tillsammans med.

Vad gäller kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck är det lika stora andelar bland de som är oroliga respektive inte oroliga som har lite eller en del kännedom. Bland de som är inte oroliga är det drygt en fjärdedel som anger att

de inte har någon kunskap om barnets rättigheter. Motsvarande andel för de som är oroliga är en dryg femtedel. Avseende de elever som anger att de har mycket kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck är andelen 13% bland elever som anger att de är oroliga och 6% bland de elever som anger att de inte är oroliga.

Skillnaden mellan de elever som anger att de är oroliga eller inte oroliga i de olika svarsalternativen är oftast enstaka procentenheter vad gäller kännedom om barnets rättigheter respektive kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck.

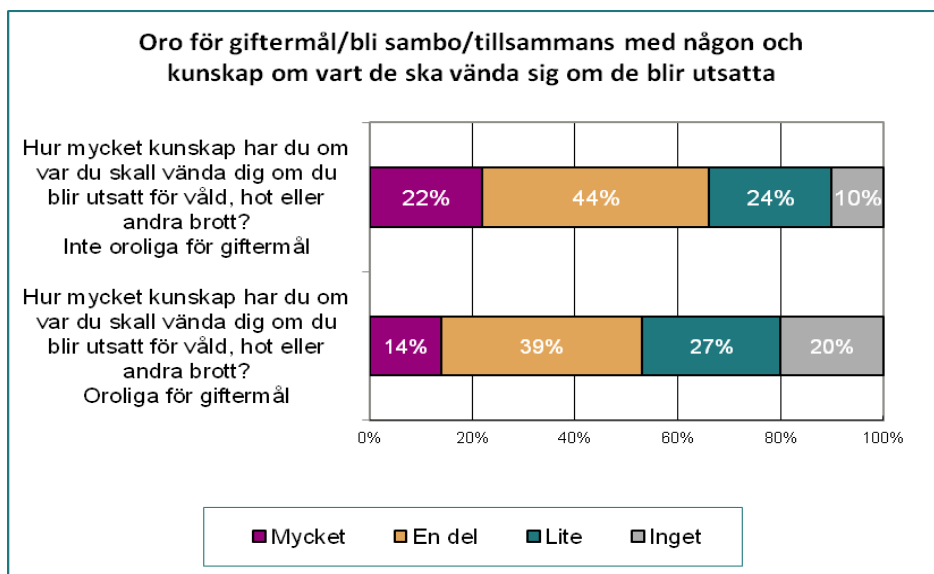

Diagram 30. Kännedom var eleverna kan vända sig vid utsatthet jämförelse de elever som inte respektive är oroliga för att inte själva få bestämma vem de ska gifta sig/bli sambo med/bli tillsammans med.

Bland de elever som inte är oroliga anger 66% (22% + 44%) att de har en del eller mycket kunskap om var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott. Motsvarande siffra bland de elever som anger att de är oroliga är 53% (14% + 39%). Det är 10% av eleverna som inte är oroliga som inte har någon kunskap och 20% av eleverna som är oroliga som saknar kunskap.

20% av de elever som är oroliga för att inte själva få bestämma vem de ska gifta sig, bli sambo eller bli tillsammans med har inte kunskap om var de ska vända sig vid utsatthet för våld, hot eller andra brott.

3. SLUTSATSER

För de elever och lärare som svarar på enkäterna är projektet *Det handlar om kärlek* ett arbete vars resultat är i linje med projektets mål och syfte. Följande slutsatser kan dras av enkätresultatet:

- En större andel elever anger att de har en del eller mycket kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck efter projektets skolbesök. Dessutom ökar kännedom om konventionen om barnets rättigheter (Barnkonventionen) bland svarande elever. Det är även en större andel elever som svarar att de har mycket kunskap om var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott efter projektets skolbesök.
- Elever som svarade på enkäten anger även att deras kännedom och förtroende för berörda aktörer; Rädda Barnen, Polismyndigheten, Socialtjänsten och Ungdomsmottagningen, är större efter projektets skolbesök.
- Den form av våld och kränkningar som eleverna uppger att de främst har blivit utsatta för är ”hot om våld”, ”psykiskt våld”, ”fysiskt våld” och ”mobbing”. Mellan 23-27% av eleverna anger att de har varit utsatta för dessa former av våld/kränkningar. Utsattheten för våld och mobbing avser både utsatthet för en form av våld/mobbing och som kombination med varandra eller med andra typer av kränkningar. Bland de elever som anger att de är utsatta för en eller flera olika former av våld och kränkningar har ungefär en tredjedel lite eller ingen kunskap om var de ska vända sig om de är utsatta för våld, hot eller andra brott. Undantaget är de som är utsatta för flest antal kränkningar. Där är andelen som har lite eller ingen kunskap om var de ska vända sig nästan den dubbla.
- Svar från elever som anger att de är oroliga för att inte själva få välja vem de ska gifta sig med/bli sambo med/tillsammans med har undersökts specifikt. När det gäller kännedom om konventionen om barnets rättigheter (Barnkonventionen) och kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck är det ingen större skillnad mellan de elever som anger att de är oroliga respektive inte oroliga för att inte själva få välja vem de ska gifta sig med/bli sambo med/tillsammans med. En tydligare skillnad finns mellan de som är oroliga respektive inte oroliga för att inte själva få välja vem de ska gifta sig med/bli sambo med/tillsammans med, vad gäller kunskap om var de ska vända sig om de blir utsatta för våld, hot eller andra brott. De elever vilka är oroliga för att inte få välja själva vem de ska gifta sig/bli sambo eller bli tillsammans med har i lägre utsträckning kunskap om var de kan vända sig om de blivit utsatta för våld, hot eller andra brott.
- Eleverna ställer sig positiva till projektets besök. Nästan tre av fyra elever tycker att besöket var bra/mycket bra. Ungefär samma andel elever har samma uppfattning om teatern och klassrumsbesöket.
- Över nio av tio lärare tycker att besöket av ”Kärleken är fri” var bra/mycket bra. Runt nio av tio lärare tycker även att projektets olika delar var bra/mycket bra och över sju av tio vill att projektet besöker skolan igen. Nästan nio av tio lärare tror att projektet kan göra skillnad för barn och unga.

BILAGA 1 – ENKÄT ELEVER FÖRE SKOLBESÖK

Enkät före skolbesök "Kärleken är fri"

Om några veckor kommer "Kärleken är fri" till er skola, som handlar om barn och ungdomars rättigheter och om vart man ska vända sig om ens rättigheter kränks. Innan projektet kommer till er skola vill vi att ni svarar på några frågor. Ni kommer även att få svara på frågor efter projektveckan. Anledningen till detta är att vi vill se vad ni kan om era rättigheter både före och efter projektet har varit hos er.

Kön

- ☐ Tjej ☐ Kille ☐ Vill inte definiera mig som Tjej eller Kille

Årskurs:.....

Skola:.....

1. Hur mycket känner du till om konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen)?

- ☐ Mycket
☐ En del
☐ Lite
☐ Inget

2. Om du känner till Barnkonventionen, varifrån har du fått dina kunskaper?

- ☐ Skolan
☐ Media
☐ Kompisar
☐ Egna erfarenheter
☐ Annat, ange vart ifrån.....

3. Hur mycket känner du till om hedersrelaterat våld och förtryck?

- ☐ Mycket
☐ En del
☐ Lite
☐ Inget

4. Om du känner till hedersrelaterat våld och förtryck, varifrån har du fått dina kunskaper?

- ☐ Skolan
☐ Media
☐ Kompisar
☐ Egna erfarenheter
☐ Annat, ange vart ifrån.....

5. Har du blivit utsatt för något av följande?

Rasism

- ☐ Ja ☐ Nej

Fysiskt våld

- ☐ Ja ☐ Nej

Psykiskt våld

- ☐ Ja ☐ Nej

Sex mot din vilja

- ☐ Ja ☐ Nej

Hot om våld

- ☐ Ja ☐ Nej

Mobbning

☐ Ja ☐ Nej

Nätmobbing

☐ Ja ☐ Nej

Kränkningar p.g.a. funktionsnedsättning

☐ Ja ☐ Nej

Blivit sämre bemött/behandlad utifrån att du är tjej/kille?

☐ Ja ☐ Nej

Kränkning utifrån sexuell läggning

☐ Ja ☐ Nej

6.a Är du orolig för att inte själv få välja vem du ska gifta dig med/bli sambo med/ tillsammans med?

☐ Ja ☐ Nej

6.b Kollar någon annan din mobil?

☐ Ja ☐ Nej

6.c Får du umgås med dina vänner efter skolan?

☐ Ja ☐ Nej

6.d Saknar du den frihet som dina klasskompisar har?

☐ Ja ☐ Nej

6.e Är det viktigt att du har ett bra rykte?

☐ Ja ☐ Nej

6.f Är det viktigt att du är oskuld när du gifter dig/ blir sambo/ tillsammans med någon?

☐ Ja ☐ Nej

6.g Är det viktigt att den du gifter dig med/ blir sambo med/ tillsammans med är oskuld?

☐ Ja ☐ Nej

6.h Får du delta i alla ämnen/aktiviteter i skolan?

☐ Ja ☐ Nej

6.i) Får du ha kompisar av det motsatta könet?

☐ Ja ☐ Nej

7. Hur mycket kunskap har du om var du skall vända dig om du blir utsatt för våld, hot eller andra brott?

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Detta är ett arbete som görs av flera olika aktörer, vilka av dessa känner du till?

Del 2

8. Hur mycket **känner du till** om:

Tjejjouren Ronja

Rädda Barnen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Polismyndigheten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Arosdöttrarnas Tjej- och Kvinnobeskydd

Socialtjänsten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Stödcentrum för unga brottsoffer och vittnen

Ungdomsmottagningen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Brottsofferjouren (BOJ)

Familjecentrum

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

9. Vilket **förtroende** känner du för nedanstående myndigheter eller organisationer?

Rädda Barnen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Polismyndigheten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Socialtjänsten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Ungdomsmottagningen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Familjecentrum

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Tjejjouren Ronja

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Arosdöttrarnas Tjej- och Kvinnobeskydd

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Stödcentrum för unga brottsoffer och vittnen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Brottsofferjouren (BOJ)

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Tack för dina svar!

BILAGA 2 - ENKÄT ELEVER EFTER SKOLBESÖK

Enkät efter skolbesök "Kärleken är fri"

Nu har "Kärleken är fri" varit hos er under en vecka. En del av frågorna är samma frågor som i den enkät ni fyllde i innan projektveckan. Anledningen till det är att vi vill se om projektet gjort någon skillnad för er.

Kön

- ☐ Tjej ☐ Kille ☐ Vill inte definiera mig som Tjej eller Kille

Årskurs:.....

Skola:.....

1. Vad tyckte du om besöket av "Kärleken är fri" på er skola?

- ☐ Mycket bra
☐ Bra
☐ Mindre bra
☐ Inte alls bra

2. Vad handlade vårt besök om? _____

3. Om du har sett teatern, vad handlade den om? _____

4. Vad tyckte du om teatern?

- ☐ Mycket bra
☐ Bra
☐ Mindre bra
☐ Inte alls bra

5. Om du haft Klassrumsbesök, Vad tyckte du om det?

- ☐ Mycket bra
- ☐ Bra
- ☐ Mindre bra
- ☐ Inte alls bra

6. Hur mycket känner du till om konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen)?

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

7. Hur mycket känner du till om hedersrelaterat våld och förtryck?

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

8. Hur mycket kunskap har du om var du skall vända dig om du blir utsatt för våld, hot eller andra brott?

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Detta är ett arbete som görs av flera olika aktörer, vilka av dessa känner du till? Del 2

9. Hur mycket känner du till om:

Rädda Barnen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Polismyndigheten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Socialtjänsten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Ungdomsmottagningen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Rådgivningen Stella

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite

☐ Inget

Alla kvinnors hus/Tjejjouren

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Samtalsakuten

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Krismottagningen för män

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Fritidsgården (Hammarö)

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Resursteam Heder

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

- ☐ Inget

10. Vilket förtroende känner du för nedanstående myndigheter eller organisationer?

Rädda Barnen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Polismyndigheten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Socialtjänsten

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Ungdomsmottagningen

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite
- ☐ Inget

Rådgivningen Stella

- ☐ Mycket
- ☐ En del
- ☐ Lite

☐ Inget

Alla kvinnors hus/Tjejjouren

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Samtalsakuten

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Krismottagningen för män

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Fritidsgården (Hammarö)

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

Resursteam Heder

☐ Mycket

☐ En del

☐ Lite

☐ Inget

11. Vad tycker du behöver göras för att förhindra våld och förtryck?

12. Tror du att projektet "Kärleken är fri" kan hjälpa barn och ungdomar?

☐ Ja

☐ Nej

☐ Vet ej

Övriga synpunkter: _____

Tack för dina svar!

BILAGA 3 – ENKÄT LÄRARE

Enkät efter skolbesök "Kärleken är fri"

"Det handlar om kärlek - ett projekt om dina rättigheter"

Till lärarna:

Under vecka xx fick er skola ett besök av "Kärleken är fri", där elever och lärare fick se en teater och också kunde ta del av en utställning i korridoren. Vi gjorde även flera besök i klassrum. För oss som jobbat med projektet är det värdefullt att få veta vad Ni lärare tyckte om vårt besök på skolan. Vi skulle därför vilja ställa några frågor till dig i denna enkät. Du deltar anonymt, men alla svar är värdefulla för oss.

Kön

- ☐ Kvinna ☐ Man ☐ Vill inte definiera mig som Kvinna eller Man

Skola:.....

1. Vad tyckte du om besöket av "Kärleken är fri" på er skola?

- ☐ Mycket bra
☐ Bra
☐ Mindre bra
☐ Inte alls bra

2. Vad tyckte du om innehållet i presentationen?

- ☐ Mycket bra
☐ Bra
☐ Mindre bra
☐ Inte alls bra
☐ Har inte medverkat på presentationen

3. Vad tyckte du om teatern?

- ☐ Mycket bra
☐ Bra
☐ Mindre bra
☐ Inte alls bra

- ☐ Har inte sett teatern

4. Vad tyckte du om utställningen?

- ☐ Mycket bra
- ☐ Bra
- ☐ Mindre bra
- ☐ Inte alls bra
- ☐ Har inte sett utställningen

5. Vad tyckte du om Klassrumsbesöken?

- ☐ Mycket bra
- ☐ Bra
- ☐ Mindre bra
- ☐ Inte alls bra
- ☐ Har inte medverkat på klassrumsbesök

6. Har Du fått någon respons från eleverna under/efter vårt besök på skolan? Har de varit positiva/negativa?

7. Skulle Du vilja att vi besöker er igen med konceptet "kärleken är fri"

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet inte

8. Tror du att projektet "Kärleken är fri" kan göra någon skillnad för barn och unga?

☐ Ja

☐ Nej

☐ Vet ej

9. Övriga synpunkter

Tack för din medverkan!

BILAGA 4 - DELTAGANDE ORTER OCH SKOLOR

På nedanstående orter och skolor har projektet gjort besök och enkäter har insamlats.

Deltagande orter:

Borlänge
Degerfors
Falun
Forshaga
Gävle
Göteborg
Hammarö
Jönköping
Karlstad
Kumla
Lekeberg
Linköping
Malung
Nässjö
Västerås

Deltagande skolor:

AndersLjungstedts gymnasium
Birgittaskolan
Bäckadalsgymnasiet
Bäckbyskolan
Centralskolan
Dejeskolan
Ekholmsskolan
Engelskaskolan
Erik Dahlbergsgymnasiet
Forshaga lärocenter
Frimanska gymnasiet
Hahrska gymnasiet
Hagagymnasiet
Hammarkulleskolan
Hammarlunden
Hälsinggårdskolan
Ilandaskolan
IS Atlaskolan

Klara Gymnasium
Kristiansborgsskolan
Kumlaby
Kungsbergsskolan
Lekebergsskolan
Lövgårdesskolan
Mariebergsskolan
Maserskolan
Norrstrandsskolan
Norråaskolan
Nya Munken
Nyedsskolan
Nytorpskolan
Persboskolan
Polhemsskolan
Skiljeboskolan
Skogstorpsskolan
St:Ilians skolan
Stora Valla
Tornhagsskolan
Tranellska gymnasiet
Vialundsskolan
Vålbergsskolan
Widénska gymnasiet
Wijkmanska gymnasiet
Önsta skolan

